

QUADERN DE LA PLAÇA

MONOGRAFIA COMUNITÀRIA DE SALT

Projecte d'Intervenció Comunitària Intercultural

INTERCULTURALITAT I COHESIÓ SOCIAL

QUADERN DE LA PLAÇA

MONOGRAFIA COMUNITÀRIA DE SALT

CRÈDITS

Elaboració:

Equip d'Intervenció Comunitària Intercultural de Casal dels Infants per l'Acció Social als Barris de Salt

Assessorament:

Carlos Giménez . Director Científic Projecte Intervenció Comunitària Intercultural

Marco Marchioni. Assessor del Projecte Intervenció Comunitària Intercultural

Carlos Vecina. Assessor en Investigació Participativa del Projecte de Intervenció Comunitària Intercultural

Lilian Leiva. Referent tècnic de la Direcció Científica Projecte Intervenció Comunitària Intercultural

Col·laboradors:

Ajuntament de Salt

Consorci de Benestar Social Gironés-Salt

Regidora d'Atenció a les Persones de l'Ajuntament de Salt

Àrea de Joventut de l'Ajuntament de Salt

Àrea d'Integració i Convivència de l'Ajuntament de Salt

Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Salt

Àrea d'Esports de l'Ajuntament de Salt

Coordinador de l'Espai Municipal d'Ocupació

Coordinadora d'Educadors Socials de Serveis Socials (Consorci de Benestar Social Gironés-Salt)

Educador Social de Serveis Socials (Consorci de Benestar Social Gironés-Salt)

Oficina d'Habitatge de Salt

Centre Obert Infantil (Consorci de Benestar Social Gironés-Salt)

Projecte Vincles (4 dones) del Casal dels Infants

Ludoteca Les Bernardes (Generalitat de Catalunya)

Consolat Gambià

Policia Local de Salt

Interlocutor Comunitari de Mossos d'Esquadra

Associació Dones Endavant (19 dones)

Associació Dones Amal

Associació Almohajiren Almagareba

Associació Innovació i Desenvolupament per un Eix Multicultural

Esplai El Carrilet

Farmàcia Jubero

Biblioteca Massagran

Directora CEIP El Pla

Cap d'estudis del CEIP El Pla

AMPA Veïnat

AAVV Barri Centre

Metge de Família del CAP 2

Infermera del Servei de Pediatria del CAP 2

Església Evangèlica de Filadèlfia

25 veïns i veïnes de l'Espai Colors

5 comerços de l'Espai Colors

36 nens i nenes usuaris de la Biblioteca Massagran i del Casal Obert

Fotografia:

Rafa Flete | Román García

La responsabilitat de les opinions emeses en els documents correspon exclusivament als seus autors. Obra Social «la Caixa» no s'identifica necessàriament amb les seves opinions.

ÍNDEX

PRÒLEG 5

PRESENTACIÓ 7

INTRODUCCIÓ 9

PART I. EL TERRITORI I LES PERSONES

1. EL TERRITORI 11

1.1. L'estructura urbana de Salt 12

1.2. Habitatge 13

1.3. Comunicacions i transports 13

2. LES PERSONES 14

2.1. Història i anàlisi demogràfica de la comunitat 14

2.2. L'activitat econòmica de la zona i l'àmbit laboral. 16

2.3. Història administrativa i política 18

2.4. Vida comunitària. Associacions i participació 19

PART II. ANÀLISI DE LA COMUNITAT DES DE LA PERSPECTIVA DE LA INFÀNCIA I LA FAMÍLIA

1. ANÀLISI DEMOGRÀFICA DE LA INFÀNCIA I LA FAMÍLIA 23

2. EDUCACIÓ 24

2.1. Educació formal 24

2.2. Educació no formal 27

2.3. Nivell formatiu 29

3. TREBALL, OCUPACIÓ I ATUR 30

4. EQUIPAMENTS CULTURALS, SERVEIS ESPORTIUS, D'OCI I TEMPS LLIURE 32

5. SALUT COMUNITÀRIA 33

5.1. Sanitari 33

5.2. Socioassistencial 35

6. MEDI AMBIENT 37

PART III. ANÀLISI DE LA CONVIVÈNCIA

1. CONVIVÈNCIA A L'ESPAI PÚBLIC 39
2. HABITATGE I CONVIVÈNCIA A LES COMUNITATS DE VEÏNS 42
3. LES ORDENANCES MUNICIPALS (SEGURETAT, NETEJA, COMPORTAMENT I USOS DE L'ESPAI PÚBLIC) 44

PART IV. CONCLUSIONS I PROPOSTES

1. CONCLUSIONS 51
2. ABSTRACT DE LES CONCLUSIONS 53
3. PROPOSTES INICIALS 54

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES 55

ANNEX: OBSERVACIONS REALITZADES 57

PRÒLEG. MONOGRAFIA COMUNITÀRIA

En una societat en què la presència i l'arrelament de milions de persones d'origen estranger ha incrementat la ja intensa diversificació del nostre país, cal promoure processos de desenvolupament, relació i integració que impliquin tots els protagonistes —administració, recursos tècnics i ciutadania— en la construcció d'una societat cohesionada.

Com a culminació d'una llarga trajectòria de treball en relació amb el fenomen migratori i la diversitat cultural, l'Obra Social «la Caixa» desenvolupa —en col·laboració amb les Administracions locals i amb les entitats socials de referència al territori— el Projecte d'Intervenció Comunitària Intercultural amb l'objectiu de generar un model d'intervenció social promovent la gestió participativa de la diversitat cultural i implicant als principals agents socials en l'articulació d'estratègies de participació social i convivència intercultural.

El treball que es presenta a continuació és el resultat d'una investigació participativa i de treball social basat fonamentalment en l'escolta activa portada a terme per persones de SALT.

Una comunitat necessita conèixer-se a si mateixa per poder avançar en un procés de canvi i de millora. Per tot això, en el procés comunitari, l'estudi i el coneixement de la realitat actual, dels seus problemes i de les seves potencialitats, és una necessitat. El present treball pretén donar resposta a aquesta necessitat de coneixement, compartint-lo amb la ciutadania, amb les persones que viuen, treballen o governen en el territori. Vol ser el primer pas cap a l'elaboració de diagnòstics —generals i sectorials— que ajuden a donar resposta a les necessitats prioritàries.

Desitgem que la present investigació ajudi a aconseguir generar entre tots els agents socials implicats, un model d'intervenció social en contextos multiculturals de referència, en la gestió de la diversitat i en el foment de la convivència ciutadana intercultural.

PRESENTACIÓ DEL PROJECTE «JUGUEM?»

El procés d'investigació participativa que ha fet possible aquesta publicació, el Quadern de la Plaça, va començar durant el mes de novembre del 2012, dins del conjunt d'actuacions que es desenvolupen en el Projecte «JUGUEM?» per part de l'Ajuntament de Salt, el Consorci de Benestar Social Gironès–Salt i el Projecte d'Intervenció Comunitària Intercultural de l'Obra Social «la Caixa».

La infància, els joves i les famílies són una prioritat en la intervenció social a Salt, i molt especialment per les característiques del nostre municipi, en relació amb els usos i les relacions que es donen en l'espai públic. Aquí trobem necessitats d'ordres diversos que, a hores d'ara, no poden ser abordades si no és de forma conjunta des de l'administració, els recursos tècnics i la ciutadania. Contribuir a això és l'objectiu central del Projecte «JUGUEM?».

Així doncs, l'Ajuntament de Salt genera ofertes de lleure educatiu i d'esport per a infants i adolescents en horari no lectiu en patis i places, el Consorci de Benestar Social Gironès–Salt realitza una detecció i atenció precoç de situacions de risc en infants i joves associades a l'espai públic i el Projecte d'Intervenció Comunitària Intercultural posa en marxa activitats veïnals amb la participació d'infants i famílies per a la millora de la convivència.

El Projecte «JUGUEM?», com a proposta de treball comunitari ordenat i articulat, ofereix un espai perquè tots i totes els que vulguin i puguin transformar la realitat, des de la seva anàlisi i el seu coneixement, des d'allò que puguin oferir i aportar, s'hi puguin implicar i sumar. Esperem que aquesta suma ens permeti avançar cap a una millora de l'atenció a les necessitats de Salt.

INTRODUCCIÓ

El *Quadern de la Plaça* que us presentem és el resultat d'una recerca participada dels diferents coneixements existents a Salt. Consta d'una part objectiva/quantitativa i d'una altra subjectiva/qualitativa, totes dues integrades per tal d'oferir en un únic document una visió complementària del coneixement que hi ha a Salt sobre infància i família en medi obert. Un document que entenem que és viu i que es pot i cal anar ampliant.

La part objectiva s'ha realitzat a partir de la consulta de dades i documents ja existents en el territori, i la part subjectiva mitjançant el mètode de l'audició per a l'escolta comunitària, recollint la visió i el coneixement de testimonis i grups.

I el que resulta d'ambdós coneixements és un document que vol assolir dos objectius: en primer lloc, esdevenir un document que, a mode de quadern de bitàcola, serveixi de punt de partida per al viatge que representa el procés d'intervenció comunitària, on poder anar acordant entre tots els agents de la comunitat l'itinerari que ha de servir per atendre les necessitats primordials de la infància i les famílies en l'espai públic; en segon lloc, ésser una foto de detall d'una part d'aquest viatge, que és l'Espai Colors (la plaça dels Colors, plaça del mercat i el seu entorn), en la què ens volem aturar i iniciar un procés de treball de dinamització i participació del usos de la plaça per a la millora de la convivència i de la cohesió social.

Dins del document trobareu tres nivells de coneixement: Salt, el Barri Centre i l'Espai Colors. Els diferents apartats (educació, formació, habitatge, ús de l'espai públic...) estan explicats en aquests tres nivells, de forma que podem entendre millor un en relació amb l'altre i com tots tres s'influeixen mútuament.

Com tot bon viatge, ens voldrem aturar en altres llocs, places i indrets del territori on calgui posar en marxa nous processos de participació comunitària, amb l'avantatge d'allò après i dels nous coneixements que anirem recollint. L'important serà tant arribar allà on volem arribar com la manera en què ho farem, tots i totes, junts i alhora.

Per tant, aquest Quadern s'ha d'entendre com l'inici d'un viatge i d'un treball compartit i col·laboratiu en relació amb la infància i la família en l'espai públic, i que alhora implica el conjunt de la comunitat de Salt. Haurem de revisar què tenim a la maleta, i posar-hi entre tots allò que ens calgui.

PART I. EL TERRITORI I LES PERSONES

1. EL TERRITORI

El terme municipal de Salt es troba al centre de la província de Girona, al costat oest de la ciutat de Girona (capital de la província). Està format per nou zones/sectors o barris: Barri Vell, Barri Centre, Eixample Oest, El Veïnat, Grup Sant Cugat, Maçana-Parc Hospitalari, Polígon Industrial «Torre Mirona»-«La Maret», Mas Masó i Zona Esportiva Municipal-Pla de Salt.

Dels 6,6 km² que té Salt el 50% és nucli urbà (carrers i places, incloent-hi la zona del polígon) i l'altra meitat és sòl rústic, format principalment per la zona de les Deveses. La densitat de població se situa en 4.540 hab/km².

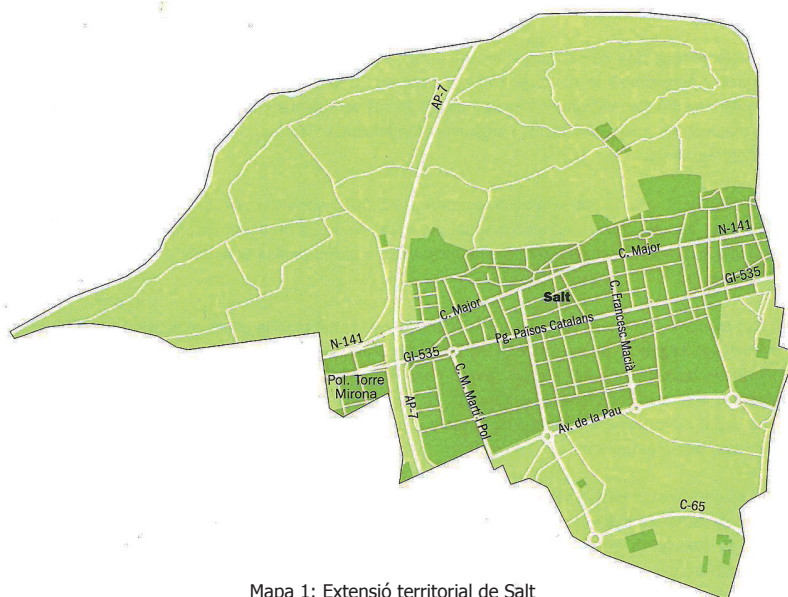
Aquesta alta densitat de població és percebuda com a problemàtica pels veïns i com a factor important per determinar la naturalesa del territori i, alhora, es recull que hi ha un pes considerable en dos franges d'edat que són contraposades en necessitats i interessos: els infants i la gent gran. Aquest fet es manifesta en dificultats en la relació, tant pel fa al compartiment dels usos com a les relacions que s'estableixen entre alguns d'ells, com s'anirà observant en moments posteriors del *Quadern*.

«Hi ha un alt percentatge de gent gran i d'infància: dos col·lectius amb necessitats molt diferents».

«Salt deu ser dels municipis amb més alta densitat de població».

«El problema és la densitat i ara, per exemple, on hi havia cases hi ha pisos».

El territori analitzat en aquest *Quadern de Plaça*, l'anomenarem Espai Colors i engloba la plaça dels Colors, el carrer Elisenda de Montcada i la plaça/parc que hi ha al costat del mercat municipal. Aquest espai es troba al Barri Centre i és un dels punts principals de trobada i interacció ciutadana.

Mapa 1: Extensió territorial de Salt

1.1. L'estructura urbana de Salt

A principis del segle XIX, el nucli poblat de Salt es trobava a la zona de l'actual Barri Vell. A finals del segle XIX, la presència de molts treballadors de les fàbriques tèxtils situades arran del rec Monar motivà la construcció d'un nou barri: el Veïnat (altrament dit barri de Sant Antoni), que de mica en mica es va anar fusionant amb el primer. Tancant aquests barris per la part sud, s'hi trobava l'antiga carretera de Girona a Manresa, al llarg de la qual s'anaren instal·lant habitatges, comerços i bancs, donant origen a l'actual carrer Major, el primer eix comercial de Salt. Cap als anys seixanta, l'avinguda oberta que deixà l'espai de l'antiga via del tren d'Olot a Girona dóna peu a la urbanització de l'actual passeig dels Països Catalans. Als terrenys confrontants, s'ubicà l'actual Barri Centre, el Grup Sant Cugat i una part del barri de la Maçana. Emmarcat en el més pur *desarrollismo* de l'època, aquesta urbanització va servir per crear uns nuclis densos d'habitatges verticals, que amb el pas dels anys han esdevingut icones del paisatge de Salt. Un exemple d'això és el gratacels de setze plantes que trobem al passeig dels Països Catalans.

Passat el moment especulatiu del franquisme, passem al moment de creixement demogràfic i urbanístic dels anys noranta, amb el Pla General d'Ordenació Urbanística, que defineix les bases de les polítiques urbanístiques dels darrers anys, tant a nivell d'habitatges com de serveis, equipaments, dispositius, zones verdes, etc.

Alguns veïns tenen la percepció que l'evolució urbanística de Salt ha provocat una reducció d'espais públics efectius:

«Les transformacions urbanístiques... recordo espais com l'envelat a Àngel Guimerà, espais oberts que ara no hi són».

«El barri fa temps que està molt urbanitzat».

Els veïns expressen la necessitat d'espais on les persones (adults, infants, joves i gent gran) puguin reunir-se, fer activitats d'oci, jocs...

«A Salt la manca d'espais és històrica».

«Els espais per jugar a Salt són limitats».

«Hi ha una manca d'espai, tot i que darrere de les Bernardes hi ha un gran espai que està infrutilitzat, que no està molt cuidat ni pels nens i per anar amb bicicleta es fa difícil».

«Les places no tenen massa res perquè s'hi pugui jugar».

«La plaça de la Convivència és una plaça que no convida a entrar; no hi ha una visió oberta i els veïns et miren. A més els gronxadors són antics...»

«La plaça Antoni Gaudí és molt utilitzada per la mainada...»

El conjunt urbanístic i urbà que ocupa el Barri Centre va ser aixecat entre els anys seixanta i setanta sobre diversos solars inutilitzats o destinats al cultiu per donar cobertura a la creixent població treballadora i immigrada a Salt. La major part dels habitatges són en altura (entre sis i nou plantes majoritàriament), i amb patis interiors normalment accessibles que alliberen l'interior d'illa per a ús públic. Aquest tipus de construcció suposa una gran explotació del sòl i un creixement urbà intensiu en relació amb altres habitatges del territori (que no estan distribuïts en gran altura), que confereixen al barri una tipologia molt distintiva. Al creixement urbà li acompanya un creixement comercial i una intensificació d'usos del carrer.

Les visions sobre aquesta situació posen de manifest que, urbanísticament, no hi ha hagut grans canvis en les darreres dècades:

«La densitat no és una novetat; si mirem la població dels setanta el que canvia és la pobresa. Ara n'hi ha més».

L'Espai Colors està format per tres espais públics (dues places i un passeig al mig que les connecta). La primera, la plaça dels Colors, és un espai obert per tres bandes, amb el perímetre cimentat i de terra per l'interior. Hi ha una sèrie de bancs senzills i d'una sola peça distribuïts per l'espai, també de ciment, unes jardineres exteriors i una escultura d'acer patinable.

La segona plaça, situada al costat del mercat municipal, és de terra, arbrada, amb un parc infantil a l'interior (gronxador, tobogan i altres jocs) i amb sis bancs (grupals) distribuïts per l'espai. Hi ha també el túnel d'accés al pàrquing subterrani del mercat municipal.

El tercer, Elisenda de Montcada, és un passadís que connecta una i altra plaça, i està format per dos parcs infantils situats als extrems, diversos bancs per seure a l'interior i dues voreres laterals. Cal dir també, que entre el passadís i la plaça del mercat hi ha un espai asfaltat per als vianants que correspon a l'extrem est del carrer Torras i Bages. Aquest tram està ocupat per la terrassa d'un bar (de tres a cinc taules), per una de les portes d'accés al mercat i uns bancs que tanquen pel sud un petit carreró.

Tots els espais disposen d'enllumenat públic i papereres.

L'Espai Colors està envoltat de blocs d'edificis de gran altura (de set a vuit plantes) i de mitja altura (de quatre a cinc plantes). A peu de carrer, el trànsit de cotxes és constant i hi ha diverses zones d'aparcament.

Tot i haver-se realitzat un procés participatiu en què es van tenir presents les opinions i punts de vista respecte al disseny i la construcció de l'espai, algunes de les visions que s'han recollit subratllen aspectes concrets de l'Espai Colors i certes problemàtiques de l'espai en relació amb l'ús que els infants en fan un cop construïda:

«No és tant un problema de com està feta la plaça, sinó de com està projectada; és a dir, què és el que hi ha al voltant i què li dona vida».

«Després de crear la plaça dels Colors, hi ha més problemes i perills dels què hi havia abans».

«La plaça dels Colors és una plaça de pas».

«La plaça dels Colors no està tancada i és perillosa».

1.2. Habitatge

Segons dades de l'Idescat (les darreres són del 2001), i tal i com ja es va recollir al document *Salt?... Parlem-ne. Una aproximació a la realitat saltenca per projectar el futur* (2004), el 80% dels habitatges de Salt són habitatges familiars principals, equipats i de propietat (87%). El 60% té una antiguitat d'entre 20 i 30 anys, i van ser construïts entre les dècades dels seixanta i setanta, amb una dimensió mitjana de 92 m². La resta correspon a edificis de nova factura o habitatges unifamiliars adossats o en mitgera (com es pot veure al Barri Vell o a certes zones del sud del municipi).

1.3. Comunicacions i transports

Salt està comunicat amb Girona mitjançant transport públic. Hi ha dues línies d'autobús suburbà (TEISA) que uneixen Girona i Salt (L3 i L4). Aquestes línies permeten arribar a l'estació de trens de Girona, la qual connecta amb Barcelona i França, entre altres municipis entremitjos.

Per les altres sortides (nord, sud, oest) el transport passa amb menys regularitat (cada hora aproximadament), tot i que hi ha connexions amb la majoria de municipis del voltant gràcies a l'autobús interurbà.

Existeix una connexió amb l'AP7 directament a una de les sortides del municipi, que connecta per autopista Salt amb Barcelona i França. També hi trobem la C-25 (eix transversal amb la Catalunya central), la C-65 (sentit est-oest) i l'N-2 (sentit nord-sud) molt a prop o en connexió amb el municipi.

El Barri Centre, gràcies a la seva centralitat, està molt connectat amb la resta del territori de Salt. Els principals recursos públics, socioassistencials, esportius, mediambientals, culturals i comercials estan a l'abast. Tenint en compte que el temps mig per travessar Salt (la zona urbana) a peu d'est a oest és d'uns quinze minuts, el Barri Centre té una situació que facilita la mobilitat. Tot i així, existeixen fronteres simbòliques que divideixen l'espai, cosa que fa que aquesta mobilitat intraterritorial no sigui del tot efectiva.

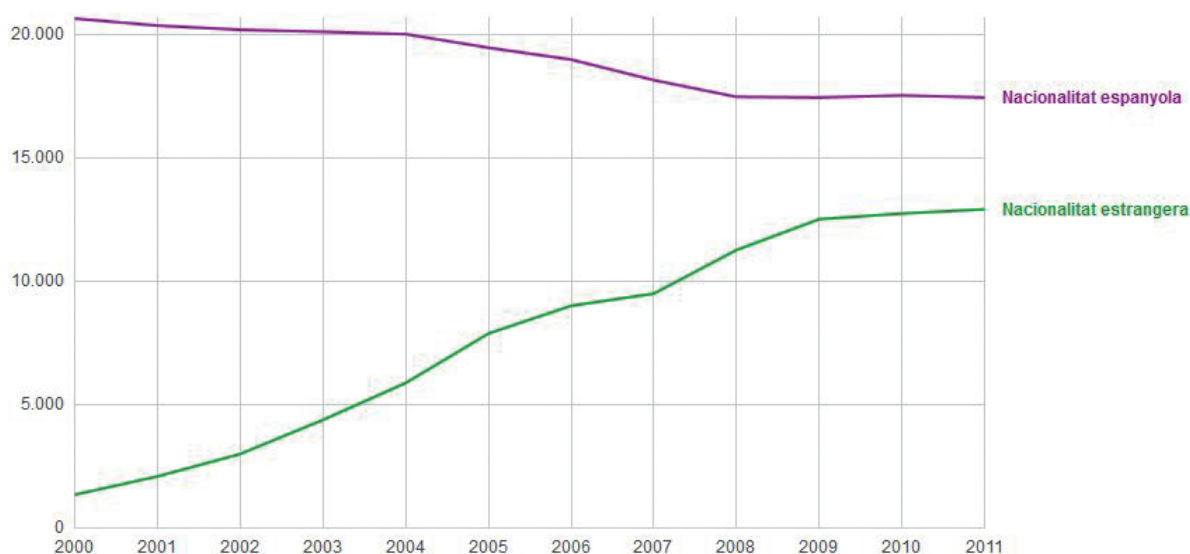
Com la resta del territori, el Barri Centre, i en especial la zona que ocupa la plaça dels Colors, està connectada per transport públic (al llarg de l'avinguda dels Països Catalans) i molt a prop d'una de les sortides a l'AP7. Existeixen diverses zones d'aparcament, tant públic com privat, per a cotxes i motocicletes. Al mateix temps, pel fet de tractar-se d'una zona comercial, hi ha un dens tràfic de càrrega i descàrrega en els comerços.

2. LES PERSONES

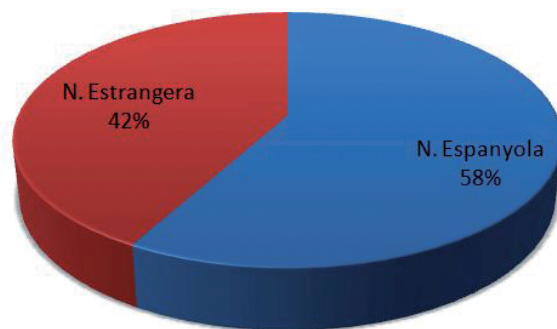
Salt és un municipi amb un gran dinamisme demogràfic. En aquest apartat apuntem algunes de les dades més significatives que expliquen els factors a tenir en compte en relació a infància i famílies a l'espai públic, tant per franges d'edat com per procedència al llarg de la seva història recent.

2.1. Història i anàlisi demogràfica de la comunitat

Si bé la tendència en els darrers decennis ha estat de creixement demogràfic continuat i sostingut, en la darrera dècada l'augment ha estat més intens. En data de març del 2012, Salt té una xifra de 30.650 habitants censats, dels quals el 58% és població amb nacionalitat espanyola i el 42% amb nacionalitat estrangera. En perspectiva, la població s'ha incrementat un 39% des del 2000.

Gràfic 1: Evolució demogràfica per nacionalitat
Font: IDESCAT

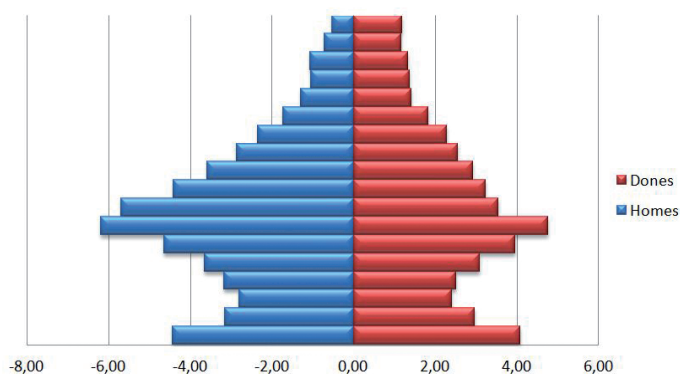
Gràfic 2: Distribució de població (2012)
Font: IDESCAT

Durant el 2011, s'han empadronat tres vegades més estrangers que persones amb nacionalitat espanyola. La majoria d'aquests empadronats de nacionalitat estrangera procedeixen d'altres municipis de Catalunya o de la resta d'Espanya. Es manté una major tendència d'altres d'homes en comparació a les de dones.

La majoria de les altes enregistrades al padró corresponen a població d'edats compreses entre els 16 i 35 anys (principals edats d'inserció laboral). Aquesta població es caracteritza per una alta mobilitat, essent aquest un dels trets demogràfics de Salt.

Les altes per canvi de residència són majors entre la població de nacionalitat estrangera. Aquesta tendència és nova en relació amb els darrers anys: fins al 2006 les baixes eren majors entre la població amb nacionalitat espanyola, però actualment el procés s'ha invertit i són els ciutadans d'origen estranger els que més baixes sol·liciten.

Les principals nacionalitats que trobem al territori són: espanyola (17.489), marroquina (4.725), gambiana (1.850) i hondurenya (1.241). Així mateix, conviuen molts altres col·lectius provinents, per exemple, de Senegal, Romania, Equador, Índia, Mali, Ghana, etc.

Gràfic 3: Piràmide d'edats per sexes
Font: Pla d'Inclusió de Salt

La natalitat ha augmentat molt en els darrers cinc anys. Més del 10% de la població té entre 0 i 4 anys. El 21% de la gent que neix al Gironès neix a Salt. I en el grup de municipis catalans de més de 20.000 habitants, Salt és el municipi que registra el valor més elevat de naixements de mare estrangera: el 73,2%. Així doncs, destaca la població jove de 15 a 30 anys, un 20,4% del total (17,3% de mitjana a Catalunya). D'aquest grup, el 55% no té nacionalitat espanyola (la mitjana de Catalunya és del 15%).

A la darrera dècada, ha augmentat el número de persones entre 30 i 49 anys, tram d'edat important per la seva capacitat per generar ingressos, que ha passat de 6.772 (el 2001) a 10.440 (el 2011).

La proporció de residents majors de 65 anys és menor al de la mitjana catalana, en part a causa de la proporció de gent jove que viu al municipi. Tot i així, la proporció de majors de 65 anys a Salt és de l'11%, quan al Gironès és del 13,5% i a Catalunya del 16,5%.

Cal destacar que recentment s'està observant un estancament en el creixement de població, i des del 2009 fins al 2012 només ha crescut en 161 persones. Això és significatiu ja que la tendència havia estat de creixement exponencial durant la darrera dècada.

La percepció d'alguns ciutadans és que Salt ha crescut de forma significativa en poc temps. Aquest fet és viscut amb certa ambivalència i posicions divergents:

«Salt és una ciutat que ha crescut gràcies a diverses onades d'immigració, però la darrera onada presenta un tret molt significatiu».

«La presència cada vegada major a Salt de persones d'altres ètnies i cultures, algunes amb diferents creences religioses, ha fet créixer espectacularment l'heterogeneïtat cultural de la nostra societat».

«Quan vas pels carrers de Salt passejant et trobes situacions curioses i molt contraposades. Constantment veus maneres d'entendre el món molt diferents, que es creuen. Són les sinèrgies que la migració a Salt ha provocat».

Tal i com mostren les dades en data de març del 2012, s'observa una major mobilitat (major proporció tant de baixes com d'altres) a la zona centre del municipi. Existeix, per tant, una major concentració de la població en aquest sector, la qual cosa s'explicaria per la major accessibilitat als habitatges en aquesta zona (preus més econòmics).

La millora econòmica de moltes famílies als anys noranta coincideix amb la degradació d'alguns habitatges. Això fomenta la mobilitat entre veïns, que passen a residir a barris nous de Salt (com la Maçana) o a poblacions properes (Aiguaviva, Bescanó, Girona...), fet que és viscut com una millora en les seves condicions habitacionals. En aquest procés de canvi, aquesta zona es revalorava com la més econòmica de Salt i els habitatges són llogats o comprats per treballadors immigrants de fora d'Espanya. Això suposa, amb el temps, una substitució del veïnatge, del comerç i dels usos del carrer. La bonança econòmica del període també incorpora la renovació de serveis públics, infraestructures i recursos.

Durant prop de 30 anys, el barri s'organitza i s'estructura en base a referents comuns, espais quotidians i de referència per tota mena de pràctiques comunitàries. En pocs anys, aquesta realitat es transforma substancialment i la nova població genera uns nous vincles. Un dels trets, però, més importants d'aquests canvis és la substitució (i pèrdua) de referents veïnals entre part de la població que va adquirir el seu habitatge durant els anys seixanta i setanta.

«En aquest espai hi ha una piràmide invertida de població, on un percentatge important és de població immigrada que pels seus costums es passen molta estona al carrer. Aquesta pràctica no és ben entesa pels autòctons que tenen l'infant a casa amb la consola...».

Però més enllà de la desaparició d'una «forma de vida», la realitat és que s'han diversificat les formes i s'han fet més complexes. Continuen existint antics veïns i continuen funcionant les xarxes i vincles originats dècades enrere; el que el canvi poblacional ha fomentat ha estat la diversificació de les esferes comunitàries i les referències sobre les quals s'estructuren.

«Les notícies en el barri volen ràpid, abans d'estar a Salt ja t'han arribat».

«Els que queden més a la tarda durant l'estiu són gambians, marroquins i senegalesos. Es queden parlant als portals o a les Loles fins altes hores a la nit. Si vas a un altre barri de Salt, a les 22.00 hores ja no hi ha ningú. Aquí sempre trobaràs gent al carrer. Per a ells [en referència a les persones d'origen estranger] és normal perquè al seu país és normal estar fins altes hores de la nit i no tenen consciència que això està mal vist».

2.2. L'activitat econòmica de la zona i l'àmbit laboral.

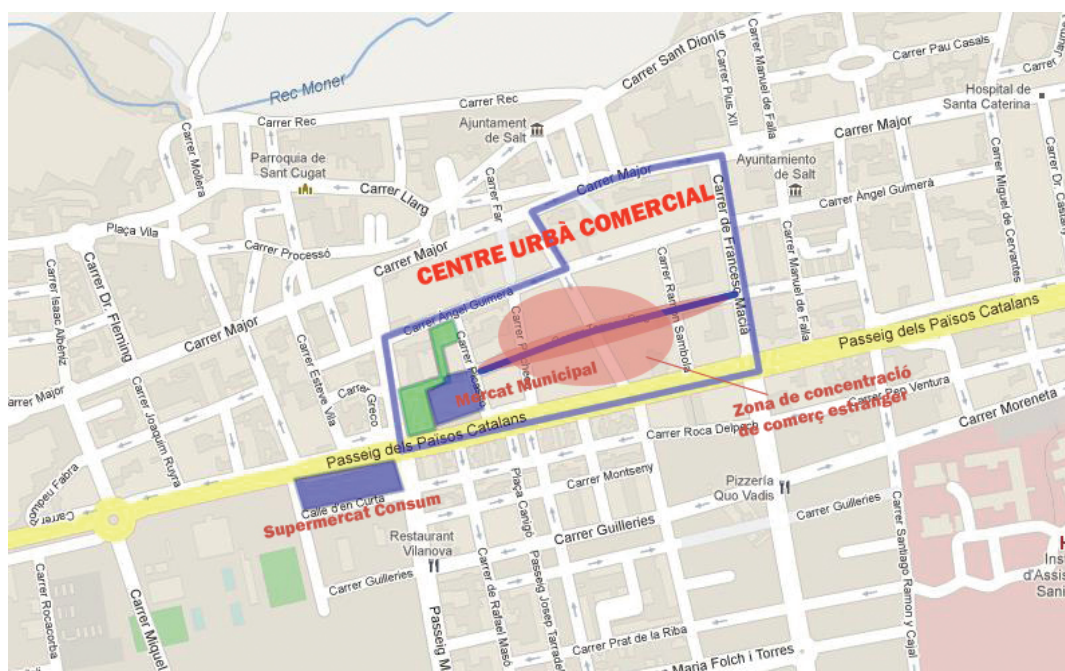
Salt ha evolucionat en la seva activitat econòmica, passant d'una època on el conreu era la principal activitat (segona meitat del s. XIX) al fervor de la indústria tèxtil, transformant el món rural i moltes de les estructures econòmiques clàssiques.

Entrada l'època moderna, el fervor de la indústria tèxtil al municipi decau (així com l'economia productiva clàssica), i l'activitat econòmica es diversifica, apareixen nous sectors industrials, es flexibilitza el mercat i es deslocalitza. Actualment, doncs, la principal activitat econòmica és el sector terciari (sector serveis, és a dir, comerços de tota mena) que ocupa més del 60% de l'economia de Salt.

Seguidament hi trobem el sector secundari (indústria i construcció, ara en declivi). El sector primari (agricultura) ocupa un espai molt reduït, tot i que encara existeixen hortolans i agricultors professionals. Els darrers anys, s'han instal·lat serveis supramunicipals a la zona perifèrica de Salt, com el centre comercial Espai Gironès. Això ha animat l'arribada de gent d'altres municipis per fer ús dels serveis, tot i que tots ells estan fora del nucli urbà.

Tot i la gran quantitat de locals tancats, en lloguer o en venda que hi ha pel territori saltenc, el petit i mitjà comerç és el protagonista de la vida econòmica del municipi a peu de carrer, tal i com mostra l'*Enquesta 2010 sobre Convivència Intercultural en l'àmbit local* (Obra Social «la Caixa», 2010), on s'observa com la població en general va regularment als supermercats i hipermercats de Salt (98,3%).

L'activitat econòmica al barri centre se centra en el comerç i en alguns serveis.

Mapa 2: Zones comercials
Font: EMO

La diversitat cultural en l'activitat econòmica del Barri Centre es percep com una riquesa. Això no obstant, alguns comerciants creuen que la dinamització del petit comerç no facilita la competència ni una imatge atractiva d'una de les zones comercials més importants. Segons dades obtingudes de l'Ajuntament de Salt del 2010, el 47,5% dels comerços de Salt es troben situats a la zona centre, el 29,6% a la Zona Veïnat, un 11,4% a la Zona Maçana i un 11,2% a la resta.

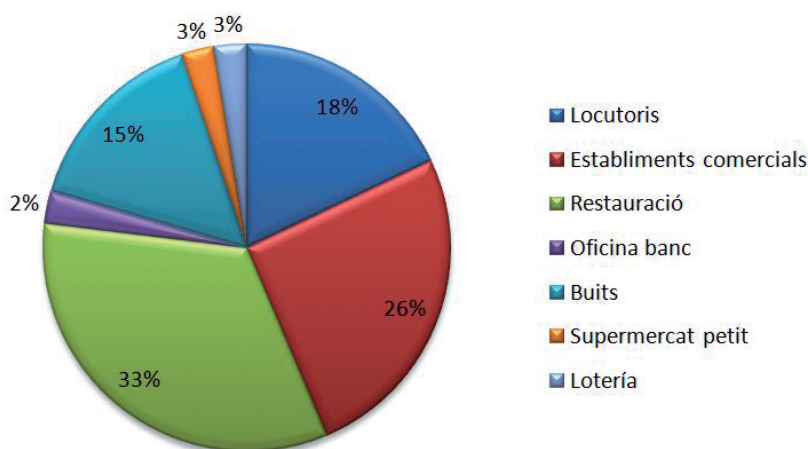
Alguns comerciants autòctons tenen la sensació que els empresaris estrangers no segueixen les mateixes pautes (temps d'obertura, ús de l'espai públic, preus fixats, etc.).

Els veïns perceben que Salt mostra una gran diversitat comercial que podria ser una riquesa per al municipi, així com un espai d'enfortiment de la xarxa social.

«Al Barri Centre, especialment, existeixen comerços i alguns serveis. Sobretot bars, uns 150 només a Barri Centre. Són seus socials, on existeix molta xarxa social».

«Als comerciants del mercat els agradaria un comerç que mostrés la diversitat del comerç que hi ha a Salt. Però l'Ajuntament ha de regular. Ha de posar ordre a les botigues com s'ha fet amb els balcons».

Segons l'informe de la Federació de comerciants de Salt del 2010 els establiments comercials a l'Espai Colors són:

Gràfic 4: Establiments comercials per tipus
Font: Federació de Comerciants a Salt

Tal i com observem en les dades de comerç de l'Espai Colors, trobem un alt percentatge de petit comerç (petita botiga tradicional) així com de locals de restauració.

Alguns veïns perceben que els comerços i bars són espais de trobada entre els propis col·lectius, no obstant això, aquesta separació és viscuda de forma natural la qual cosa no significa que existeixi una manca de convivència veïnal.

«Hi ha poca barreja, hi ha bars de cada col·lectiu: el bar de la X, el bar dels africans, el bar dels marroquins. Aquesta separació es fa de forma natural, tu pots anar a qualsevol bar però les persones van als de la mateixa procedència o origen perquè pots trobar persones amb qui parlar. Els nens no es separen, juguen junts».

Tot i que algunes escoles de Salt presenten un alt percentatge de nens/es fills d'immigrants, la percepció entre els veïns és que a Salt existeix una bona relació entre els infants independentment de la procedència dels seus pares.

«Hi ha més relacions endogàmiques entre els adults perquè l'escola fa que es relacionin els nens de diferents procedències i es barregin. Un cop acabats els estudis no sé si participen d'activitats que ho potenciïn com fa l'escola».

«Les persones autòctones ens ajuntem als bars i ells/es a les places (sobre la plaça dels Colors)».

2.3. Història administrativa i política

A Salt existeixen cinc partits polítics amb representació a l'Ajuntament després de les eleccions del 2011. Aquests són: CiU (9), PM (6), PxC (3), IPS-PA (2) i PP (1). En aquestes eleccions municipals (2011) va haver un 57,3% de participació entre els 14.656 electors.

Des de l'inici de la democràcia hi ha hagut cinc alcaldes diferents: Narcís Devesa i Coll (PSC-PSOE) del 1979 al 1983; Salvador Sunyer i Aymerich (PSC-PSOE) del 1983 al 1991; Xavier Coromines i Mainegre (PSC-PSOE) del 1991 al 1999, Jaume Torremadé i Ribas (CiU) del 1999 al 2007 i des del 2011 fins avui; i Iolanda Pineda (PSC-PM) del 2007 al 2011.

«Jo vaig arribar fa 36 anys. Espanya era molt diferent. No només Espanya o Catalunya, sinó també Europa. Els polítics nous han de fer cas de l'experiència dels que fa temps que treballem i fem polítiques d'immigració. Quan jo treballava, ells eren universitaris».

«Cal l'aval de l'Administració per fer bons projectes i per trobar diners, predisposició política. Primer predisposició i després ja vénen els diners. Sense motivació no es pot fer res».

«Les polítiques d'immigració han fracassat perquè la gent no s'entén».

«Cal que els polítics s'impliquin i es preocupin per l'escolarització dels nens dels immigrants».

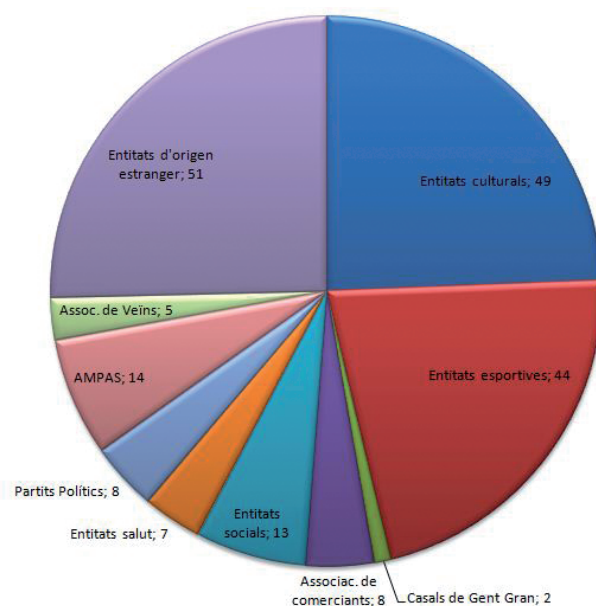
«La importància del treball en xarxa, però que fos una direcció política decisiva».

2.4. Vida comunitària. Associacions i participació

Des de ja fa molt anys a Salt hi ha activitat comunitària i veïnal. Són nombrosos els exemples d'associacions de veïns que organitzen activitats lúdiques, com ara les festes del barri o els sopars de germanor. Això perdura fins avui, tot i que, com és característic a tot arreu, es noten diferències entre l'auge dels anys seixanta i setanta i l'actualitat (un dels punts àlgids de l'associacionisme saltenc va ser amb el procés d'independència del municipi l'any 1983). Tot i així, en els darrers anys hi ha hagut un moviment veïnal que ha dinamitzat la vida als barris amb tota mena d'activitats, projectes, festes i/o reivindicacions per a la millora dels espais comuns.

Trobem associacions i entitats civils arrelades històricament al territori i d'altres més actuals dedicades a l'esport, la cultura o a diversos aspectes socials i generacionals. A més cal afegir les AMPA, ONG i partits polítics, que tot i no ser majoria també són un focus de participació comunitària.

La distribució d'associacions registrades a l'Ajuntament de Salt en data del 2011 segons la seva tipologia és:

Gràfic 5: Tipus d'associacions registrades a Salt
Font: Ajuntament de Salt

La participació dels veïns/es en aquestes entitats és reduïda, segons indica de nou l'*Enquesta 2010 sobre Convivència Intercultural en l'àmbit local: Salt* (Obra Social «la Caixa», 2010). Les principals activitats de participació són els esports i les activitats culturals (amb un 10,7% i un 5,3% respectivament).

A nivell institucional s'han realitzat diversos processos participatius, alguns exemples són el Consell de la Gent Gran, el Pla Local d'Habitatge, el Pla Local de Joventut o el Pla de Ciutadania. Es considera un municipi amb una xarxa associativa significativa i diversa.

«La gent, a través de les entitats, es va relacionant i fa el seu procés tot i les dificultats».

Tanmateix, algunes associacions culturals, de lleure i de veïns (tan estrangeres com espanyoles) perceben que no reben el suport que necessiten per part de l'Administració, especialment pel que fa a l'accés als equipaments municipals i el foment d'espais de relació.

Els actes lúdics i festes tradicionals són viscudes com una oportunitat per donar una imatge positiva de Salt i posar en valor la seva riquesa cultural. Tot i així, molts consideren que no s'ha aconseguit generar prou espais que ho fomenti.

«La festa major: les entitats s'hi han anat posant però fins ara no s'assumeix la diversitat de Salt sinó només de qui l'organitza».

«Seria una altra oportunitat per reforçar la identitat de poble».

«Fa que no s'enxarxin amb la xarxa social d'aquí i per tant visquin en un món a part. Si bé hi ha entitats estrangeres, no es relacionen (tret de moments i casos puntuals) amb les d'aquí».

Alguns veïns perceben que hi ha un fort teixit associatiu en el municipi però que manca més treball conjunt entre les entitats, la qual cosa es podria facilitar amb l'existència d'un espai comú de trobada.

«La festa major és un espai ideal per reforçar el sentiment de pertinença i perquè la gent ho pugui compartir».

«Caldrien més hores d'intercanvi durant l'any entre les diferents entitats que hi participen (al «Juguem?»). Les entitats que s'apunten al projecte, unes sis aproximadament. Més intercanvis entre més entitats. No només de dues en dues. Així ens coneixeríem més. Major contacte entre tots, cal fer una programació anual i més contacte entre entitats».

Mapa de recursos: web impulsat pel Consell Comarcal del Gironès, l'Ajuntament de Salt i el Consorci de Benestar Social Gironès-Salt, on es recullen els recursos existents a Salt per àmbits d'actuació.

El Barri Centre es considera un barri obrer amb un històric de participació veïnal i poca implicació per part de l'Administració. Tot i que existeix una AV amb força dinamisme i que participa en múltiples iniciatives, una bona part dels veïns del barri actualment no hi estan vinculats.

«Es tracta d'un barri obrer i només s'hi fan coses per iniciativa veïnal».

La plaça dels Colors, situada al xamfrà entre els carrers Picasso i Àngel Guimerà, va ser construïda el 2010, tot i que les obres d'enderrocament van començar el 2008. La finca, de quasi mil metres quadrats, tenia tres propietaris i diversos llogaters. Des de feia anys, era la seu dels Tallers Hernando i del garatge de Cal Niñu.

La construcció de la nova plaça va ser possible gràcies a la inclusió del projecte urbanístic en el Pla de Barris i el finançament del 50% per part de la Generalitat. L'actuació s'emmarcava dins del projecte Salt 70, focalitzat en la millora del Barri Centre i d'altres zones del centre que patien un deteriorament.

La idea era crear un espai obert al Barri Centre i oxigenar una zona de massificació urbanística, per tal de dignificar tota la zona propera guanyant un espai lliure. Això permetria també la millora de la mobilitat entorn al mercat municipal.

El procés de renovació de l'espai va comptar amb un procés participatiu anomenat 'Fes teva la plaça'. Els saltencs van ser cridats a expressar la seva opinió sobre quina havia de ser la utilitat i la funció d'aquest espai. Es van portar a terme reunions amb entitats, tècnics municipals i membres del Consell de la Gent Gran, i també es van realitzar tallers participatius amb alumnes, pares i mares dels CEIP La Farga i El Pla. Les propostes més valorades pels veïns apostaven per una plaça senzilla, accessible a tothom, amb una zona de jocs infantils i amb wifi públic.

La plaça va ser decorada amb murals pintats per alumnes de les escoles la Farga, el Pla i el Centre Obert Infantil situat a Àngels Guimerà. El dia 16 d'abril del 2010 es va inaugurar.

Tot i així, les opinions sobre la plaça són variades:

«L'arquitectura de la plaça Colors no agrada. Es va fer un procés participatiu però sobre el terra no es va decidir. Les pedres (que formaven el sòl) van donar molt mal de cap. No obstant això, va ser un procés participatiu on molta gent va participar».

« La plaça dels Colors es va fer amb la idea d'esponjar Barri Centre. Es va comprar el taller mecànic perquè hi havia poc espai públic. És una plaça oberta».

PART II. ANÀLISI DE LA COMUNITAT DES DE LA PERSPECTIVA DE LA INFÀNCIA I LA FAMÍLIA

1. ANÀLISI DEMOGRÀFICA DE LA INFÀNCIA I LA FAMÍLIA

La percepció de la infància a Salt és que existeixen diferents infàncies que fan referència a nivells socioeconòmics, formatius i culturals diferents.

«La visió de la infància a Salt és que hi ha diferents infàncies. La classe mitjana no fa vida al carrer però és que, per exemple, al Barri Vell tampoc hi ha espai públic per fer-ho».

«Els nens del Vilagran, Dominiques o Pompeu Fabra no surten al carrer. S'ha perdut el joc al carrer. Ara tenim més coses per jugar a casa. La visió de la infància a Salt és que hi ha diferents infàncies. La classe mitjana no fa vida al carrer però és que, per exemple, al Barri Vell tampoc hi ha espai públic per fer-ho. A més a més, els nens autòctons estan ocupats fent extraescolars.»

«Els nens són madurs. Han viscut molt, sobretot les nenes. Rols de gènere molt marcats. Les nenes assumeixen moltes responsabilitats quotidianes com l'acompanyament dels germans. Forta autodisciplina per sortir-se del treball de l'escola: els nens vénen sols moltes vegades a fer els deures».

Moltes famílies immigrants pateixen dificultats durant el procés d'adaptació a la nova situació: aprenentatge de la llengua, creació de noves xarxes socials, coneixement de l'entorn que els envolta... Així doncs, es donen relacions que en un principi són endogàmiques.

«Convé sensibilitzar sobre el context on viuen sinó els pares estan perduts. Un exemple és el de l'alimentació. Cal donar-los eines perquè puguin educar els seus fills i entendre com funciona el lloc on viuen. Fer-los protagonistes del seu propi desenvolupament».

«Calen projectes per fer-los partícips de l'entorn on viuen. Els manquen competències socials».

«Les famílies volen sobreviure i disposar de mínims».

«No només cal treballar amb nens. És molt important treballar amb les mares».

«Pocs recursos econòmics per a les famílies. Les famílies necessiten feina».

«Les famílies passen per ignorància. Dificultats amb l'idioma».

«Els infants són la població més nombrosa i no hi ha espais».

«Crec que veuen l'educació dels seus fills en tant que han de cobrir les seves necessitats bàsiques: roba, alimentació sobretot. I potser la part més de gestió emocional queda enrere. Que els nens vagin a l'escola els fa il·lusió perquè a més a més els donen alguna cosa que ells no van poder tenir. Però creiem que tenen una altra manera de tractar els nens, i a l'escola i a altres espais on participen se'ls condemna per fer-ho. Si no se'ls dona eines és impossible que se'n surtin».

«Cal comprensió i no alfabetització. La majoria són persones que ja han arribat i que ja saben l'abecedari».

«Els pares volen que estudiïn però els serveis estan sobresaturats. Les famílies ara ja estan mostrant altres tipus d'interès (informàtica, etc.)».

Molta gent té la sensació que les famílies d'immigrants tenen un alt grau de desconeixement de l'entorn social en què viuen i que això provoca que no disposin d'eines per poder millorar la seva qualitat de vida.

«En la nostra cultura és normal que els nens estiguin al carrer perquè al nostre país els espais són amplis i no hi ha perill, no hi ha problemes; però si vinc aquí haig de veure que l'entorn és diferent i, per tant, no puc deixar els nens al carrer. Però si no visualitzes els canvis de l'entorn, llavors els deixes i no miren el perill que suposa».

«Pel que fa a les famílies dóna la sensació que les persones adultes no sembla que sàpiguen com poden actuar per canviar les seves vides. Per exemple, estan als bars (són com centres cívics) i molta gent no fa res mentre que hi ha moltes coses per fer. Caldria més formació sobre el que poden fer i una major implicació amb el lloc on viuen».

2. EDUCACIÓ

El concepte d'educació és molt ampli i inclou diverses dimensions en la vida diària d'una comunitat. El coneixement dels recursos socioeducatius, la situació formativa de la comunitat, així com les opinions subjectives sobre el tema, resulten part fonamental per la comprensió integral.

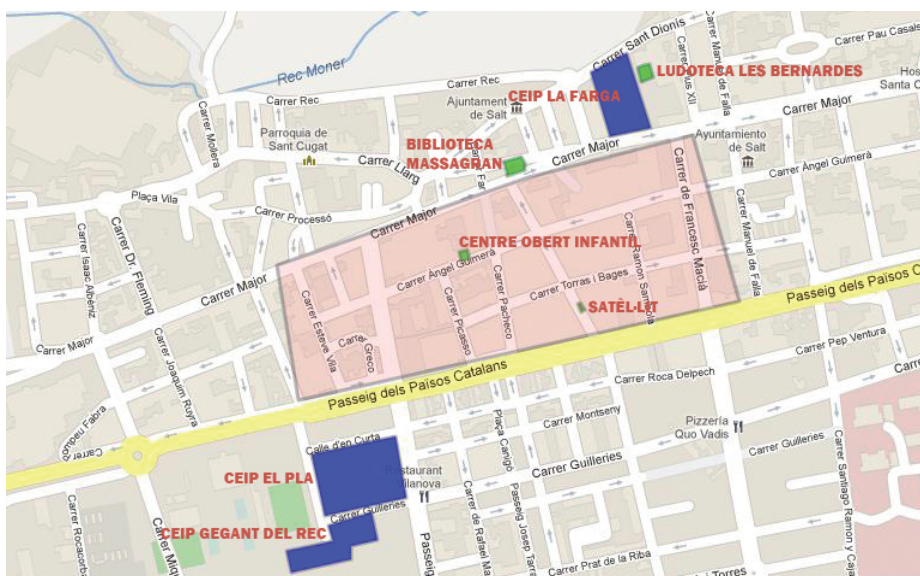
L'apartat s'ha estructurat en tres blocs, educació formal, no formal i nivell formatiu.

2.1. Educació Formal

En aquest apartat fem referència a l'educació reglada que es realitza en els centres educatius (educació infantil, primària, secundària i superior).

Pel que fa a l'educació a Salt, hi ha setze centres d'educació formal que cobreixen la franja de 0 a 18 anys, una Escola d'Adults (CFA Les Bernardes), un centre associat a la UOC (Universitat Oberta de Catalunya) i dues escoles universitàries adscrites a la UdG: l'Escola de la Salut i l'Esport (EUSES) i la de Realització Audiovisual i Multimèdia (ERAM).

Pel que fa als centres d'educació infantil i primària, hi ha set públics i tres privats/concertats: Mas Masó, Veïnat, La Farga, Silvestre Santaló, El Pla, Gegant del Rec, Deveses, Les Arrels, Escola Pia, Vilagran, Pompeu Fabra i Mare de Déu del Roser.

Mapa 3: Recursos socioeducatius al voltant de l'Espai Colors
Font: elaboració pròpia

Els alumnes d'origen estranger superen en número als estudiants amb nacionalitat espanyola. Tot i així, hi ha una major desvinculació de les famílies d'origen estranger respecte a l'escola a mida que l'alumne avança d'etapa. Els factors poden ser diversos i complexes. El motiu que es considera més important és l'econòmic, en tant que les famílies no poden fer-se càrrec de la despesa que suposa l'escolarització dels seus fills i l'educació no permet augmentar la renda familiar a curt termini sinó que suposa una inversió a llarg termini.

«Caldria fer veure les famílies que el que aprenen els nens a l'escola pot contribuir a millorar la seva situació».

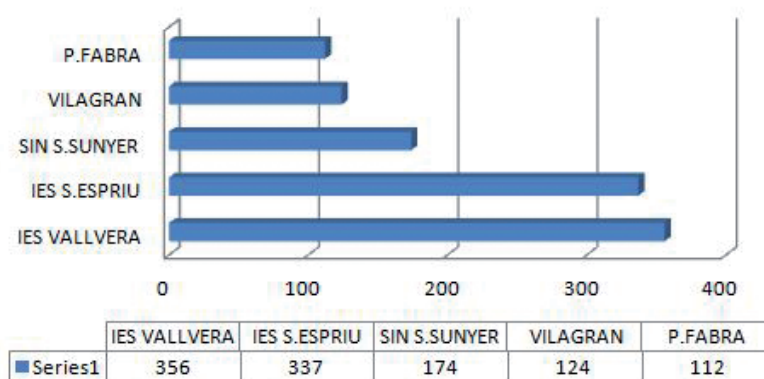
Alumnes per nacionalitat i grau escolar a Salt

	Nacionalitat estrangera	Nacionalitat espanyola
Educació infantil	70,52%	29,48%
Primària	67,63%	32,37%
Secundària	60,67%	39,33%

Font: Àrea d'Integració i Convivència (2012)

«Pel que fa a l'escola, la gent catalana cada vegada aposta més per les concertades que per les públiques o anar-se'n a d'altres municipis. També passa amb la ludoteca, on hi ha més proporció d'autòctons».

«La nostra percepció és que ens movem en el gueto de catalans, els nostres nens van a l'escola Pompeu Fabra, una escola concertada i laica on hi ha pocs nens d'origen estranger, i els que hi ha són per les places que queden reservades per necessitats especials; la majoria que hi són és per aquesta condició, la qual cosa fa que les famílies 'catalanes' de l'escola tinguin una percepció esbiaixada del col·lectiu, assimilant que les persones d'origen estranger tenen problemes».

Gràfic 7: Alumnes de secundària per escola.
Font: Àrea d'Educació (Aj. Salt)

Pel que fa a l'ensenyament en l'etapa secundària obligatòria (ESO), hi ha cinc centres: INS Salvador Espriu, INS Salvador Sunyer, INS Vallvera, Vilagran i Pompeu Fabra. Segons dades obtingudes l'any 2012 de l'Àrea d'Integració i Convivència, els alumnes que més continuen amb la formació no obligatòria són majoritàriament de nacionalitat espanyola amb un 73,36% enfront d'un 26,64% de nacionalitat estrangera.

La finalitat dels cicles formatius que s'imparteixen en els centres de secundària és proporcionar als alumnes una formació bàsica i professional que faciliti la incorporació al món laboral o a la continuïtat del seu itinerari formatiu. A l'INS Salvador Espriu s'ofereix un Cicle Formatiu de Grau Mitjà (CFGM) de

serveis informàtics i xarxes. Per altra banda, a l'INS Vallvera actualment realitzen els següents: CFGM de gestió administrativa, CFGS de tècnic superior en administració i finances, CFGS de tècnic superior en educació infantil, CFGM de tècnic en atenció sociosanitària i CFGS de tècnic en animació sociocultural.

El 67,5% de les persones (dades de l'*Enquesta 2010 sobre Convivència Intercultural en l'àmbit local: Salt* (Obra Social «la Caixa», 2010) envien els seus fills a un centre escolar públic, opció majoritària en el cas dels nascuts fora d'Espanya (79,5%). El percentatge dels qui envien els seus fills a escoles concertades és d'un 15,1 %, i d'aquests un 30,2% són nascuts a l'estat espanyol.

A les llars d'infants, els criteris d'admissió estan marcats per la situació laboral activa dels pares, l'existència d'un germà al centre, els anys de residència acreditada al municipi, les situacions de família nombrosa, l'atur i la percepció de subsidis d'inserció. Per altra banda, les places són limitades i moltes famílies no poden assumir econòmicament els preus.

«Hi ha manca de suport per guarderies: n'hi ha poques i són cares. Si bé hi ha xarxa social entre les mares, aquestes tenen dificultats. Potser caldrien altres serveis o activitats que complementessin aquest tipus de servei».

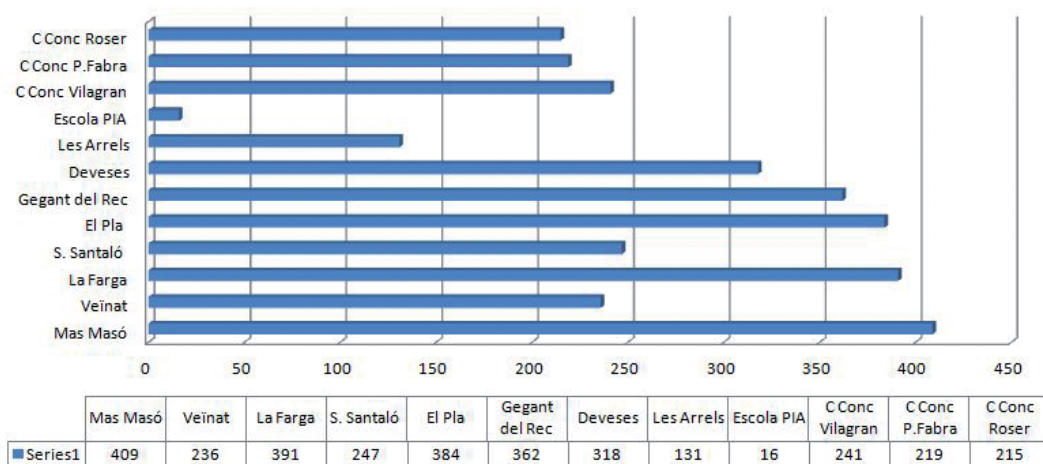
En aquest context, hi ha famílies que no poden inscriure els infants menors de tres anys a les llars i expressen la necessitat d'un espai que els permeti poder combinar la seva recerca de feina i formació amb la criança.

«'Minuts Menuts' és necessari perquè hi ha poques places a l'escola bressol i són cares. És un espai on les famílies poden deixar els infants de zero a tres anys i elles poder fer formació, recerca de feina...».

«Necessitem un lloc pels nens i que nosaltres puguem estudiar català. Si tenim nens petits per ocupar-nos no podem estudiar ni treballar. Com a mares ens interessa aprendre a llegir, escriure... Volem que els nens estudiïn més si hi ha diners».

Les persones residents al Barri Centre tenen com a centres de primària públic segons àrea de influència: El Pla, El Gegant del Rec i la Farga.

Els infants d'Espai Colors estan escolaritzats, majoritàriament a: El Pla, El Gegant del Rec i La Farga.

Gràfic 8: Alumnes de secundària per escola
Font: Àrea d'Educació (Aj. Salt)

Alguns veïns del Barri Centre expressen que els centres educatius ofereixen un espai d'aprenentatge de qualitat per als seus fills i que, a més, com a famílies se senten acceptats i considerats en aquest procés.

«A mi m'agrada molt el Pla».

«Estic contenta amb l'escola».

2.2. Educació no formal

En aquest apartat fem referència a la intervenció socioeducativa realitzada fora de l'àmbit escolar per entitats, administració i recursos.

Des de l'Administració pública existeixen diversos recursos educatius no formals, com la ludoteca Les Bernardes, el Centre Obert Infantil, el Punt Òmia, l'Estació Jove, l'Espai Jove la Fàbrica i el Satèl·lit.

Per altra banda, des de les entitats d'iniciativa social existeix una oferta educativa a través dels diferents programes i projectes, dirigits a diferents sectors de la població (especialment dones i joves). Entre aquesta oferta educativa i lúdica trobem projectes per potenciar i facilitar l'accés a les noves tecnologies com a eina de foment de la llengua i de suport a les tasques escolars, cursos d'alfabetització per a la integració social de les dones immigrades i les seves famílies, programes per millorar la qualificació de les dones mitjançant accions dirigides a reduir l'analfabetisme i recolzar la seva promoció personal, etc.

Es valora molt positivament l'alt percentatge de projectes i professionals treballant en accions socioeducatives adreçades a infants i famílies en risc social; no obstant això, es considera necessari incrementar la coordinació entre els recursos per optimitzar i garantir un millor impacte en la realitat social d'aquests col·lectius.

«És hora de veure què passa i com és que les coses no canvien. Cal provar alguna cosa diferent aleshores».

«A Salt es fan moltes coses però falta coordinació. Seguir tots una mateixa normativa i més traspàs d'informació de casos. Però sobretot una major unificació de criteris de com fer i gestionar les activitats que fem. Sempre hi ha hagut molt d'esforç per fer coses. Molta gent treballant-hi. Però potser caldria impulsar un model d'actuació envers els nens i nenes».

«Les activitats que es fan són bones. Però els nens són casi sempre els mateixos i reben pautes diferents en funció d'on participen. Canvia el tracte que reben a cada espai. Caldria major coordinació i fer com un circuit. Els infants reben missatges diferents».

Professionals i ciutadans valoren positivament aquesta oferta educativa:

«La xarxa de Tallers de Famílies està molt bé però crec que hi ha poca difusió als pares i que potser l'idioma dificulta que hi participin».

«Com fer participar les famílies: fer cursos de català lliure (no fer assistencialisme) com espai de trobada on a sobre aprens català. Les apodera perquè després et diuen 'he anat al metge sense el marit o he anat a una tutoria del professor del meu fill'».

«Les famílies tenen voluntat per ser-hi, per opinar, però s'han d'obrir les portes dels espais».

Per altra banda, també trobem serveis d'intervenció educativa enfocats al reforç escolar. A més a més, s'organitzen sessions de formació i animació del voluntariat, s'executen programes educatius de suport als itineraris escolars, d'inclusió social i lleure juvenil basats en la participació i la coresponsabilitat dels joves en la seva comunitat (en la producció cultural, l'aprenentatge i l'exercici dels mecanismes de democràcia directa...), així com accions preventives amb infants i famílies que tenen com a objectiu

reduir les situacions de risc oferint un suport socioeducatiu que garanteixi l'adquisició d'hàbits i valors, promovent actituds motivadores davant els aprenentatges i l'entorn escolar.

Tot i l'existència d'espais amb una oferta educativa i lúdica valorada positivament, és insuficient pel nombre d'infants a Salt i és necessari que l'oferta extraescolar gratuïta augmenti, ja que la situació socioeconòmica de moltes famílies fa que no puguin accedir a l'oferta de pagament. Aquest dèficit fa que els infants estiguin al carrer.

«No hi ha places al casal d'estiu. Aquests nens durant tres mesos no agafen el llapis i el paper i després ha de costar molt la retornada a l'escola. Es valora bé els patis i places però es necessita més places al casal d'estiu».

«Hi ha activitats fora de l'horari escolar (Casal Obert, COI, Càritas, biblioteques, etc.), però pel nombre de nens i nenes crec que és insuficient. Caldrien més activitats per fer reforç escolar i que fossin alhora espais que fomentessin la convivència».

«No hi ha recursos per als nens perquè el preu no és assequible. Caldria obrir altres equipaments (faltan centres cívics), la ludoteca és un recurs limitat a nivell municipal i els recursos que hi ha no són assequibles pel nivell econòmic que té Salt. Els casals són inassequibles».

«El problema és que les famílies treballen els dos o els pares no poden permetre's pagar les extraescolars i inclús hi ha pares que comenten que prefereixen que els seus fills estiguin al carrer que no que es quedin sols a casa».

«Els nens volen jugar (a esports) però gratis no pots fer-ho. Sí que fan torneigs com el Futbol Net però a un nen li agrada competir més d'una vegada l'any, però avui dia és car».

Els centres de culte també compleixen un paper important en l'educació no formal de les persones, tot i que encara no es disposi d'informació sobre els objectius i l'impacte d'aquests en relació amb el municipi. En total n'hi ha nou. D'aquests nou, tres són cristians-catòlics, tres evangèlics i tres islàmics.

La creixent immigració, lligada a la diversitat de procedències i de tradicions religioses, va portar a la creació i dinamització d'una Taula de Diàleg Interreligiós que permetés establir un espai de relació i coneixença entre les diferents tradicions.

«La Taula de Diàleg Interreligiós anava bé; es posava en pràctica el que nosaltres crèiem: jo t'haig de respectar, els teus sentiments, el que tu pensis. Salt té una gran riquesa cultural però s'ha d'estar preparat per transmetre això».

«Hi ha tres mesquites en funcionament (plaça Onze de Setembre, plaça Catalunya i una tercera propera a Àngel Guimerà). A aquesta última hi van més els Serahule. Aquests donen més importància a l'educació no formal. De fet molts no saben llegir ni escriure. Els nens s'escolaritzen però fins a certa edat. Les nenes no».

Al voltant de la plaça dels Colors podem trobar tres centres de culte: una església evangelista (Àngels Guimerà), una catòlica (plaça Vila) i una mesquita (plaça Onze de Setembre).

Segons les opinions recollides, els recursos actuals de Salt no s'adeqüen a les necessitats de les famílies i els infants.

«La biblioteca ho és. És un espai de la comunitat. Aquests espais han de ser reals, on la gent porti coses i se les faci seves. És necessari implicar a la comunitat en el propi funcionament de la biblioteca. La comunitat ha de generar recursos per educar els fills. S'ha de fer un treball amb famílies i nens i posicionant-nos-hi tots plegats. La biblioteca pot ser un espai d'aprenentatge de la família».

«[la capacitat i per tant la cobertura d'alguns dispositius] ... no dona per més».

2.3. Nivell Formatiu

Tenint en compte les dades del padró en data 31 de març del 2012, observem com la població amb nacionalitat espanyola té una taxa d'estudis reglats superior a la de la població d'origen estranger.

A tall d'exemple, si observem les dades dels estudis obligatoris (21,89%) els estrangers representen un 8,60% mentre que els espanyols un 13,29%. Pel que fa als estudis universitaris (5,93%), els estrangers matriculats tenen menor presència (1,48%) que els de nacionalitat espanyola (4,45%).

Per altra banda, si centrem l'atenció en la població empadronada menor de 10 anys (14,14%), el pes recau en la de nacionalitat estrangera; sent aquesta un 8,38% i la d'espanyola un 5,76%.

Finalment, cal tenir en compte que l'índex d'analfabetisme a Salt és del 19,22%, però augmenta fins al 42,3% en el cas específic del Barri Centre.

Actualment, les escoles catalanes s'han reestructurat pel que fa a horaris i hores de dedicació, tant per part dels alumnes com per part del professorat, i això ha originat algunes situacions complexes:

«Degut a la crisi els horaris de les escoles han canviat i ara no hi ha tardes. Els nens les tenen lliures. Surten al carrer i no saben on anar. És la principal preocupació per part de les famílies. Això afecta la convivència».

Per últim, es donen alguns casos de mobilitat i abandonament escolar -per passar temporades en els seus països d'origen-, que trenquen el procés d'adaptació al sistema escolar del país d'acollida. Això provoca una greu desorientació en els menors i repercuteix en el seu rendiment escolar. En aquest sentit, el Consorci de Benestar Social, que té un programa per tractar l'absentisme escolar, realitza una intervenció amb les famílies.

«Les taules de coordinació només serveixen per parlar però, en canvi, no es poden passar dades des d'Ensenyament perquè són menors... hi ha un problema de traspàs d'informació i aleshores no es pot prevenir. La rapidesa és important en aquests casos».

«Una cosa que també passa és que els pares retornen els nens al seu país per problemes econòmics».

«També tenim molta preocupació perquè retornin els nens a Àfrica. Sobretot perquè aleshores els nens passen l'edat escolar allà i no acaben estudiant. A Gàmbia estan al carrer. I quan tornen no tenen estudis. Cal evitar que els nens marxin: treballar avui pel demà. Els nens perden l'escolarització».

Diverses persones perceben que les famílies tenen interès en que els seus infants estudiïn, no obstant això, no poden o no saben acompanyar-los en el seu procés d'escolarització i aprenentatge per manca de certes competències (coneixement de l'idioma, desconeixement d'altres eines pedagògiques, falta de coneixement i participació en el món escolar que les permeti fer aquest acompanyament, etc.). Seria necessari realitzar més treball amb elles oferint eines pedagògiques per vincular-se amb els seus fills així com explicar millor el treball que es fa amb els infants fora de l'horari lectiu.

«Crec, per tant, que s'ha de fer un treball amb els pares per ensenyar-los com poden educar i ajudar els seus fills... és difícil per a ells (l'educació dels seus fills) perquè, a més a més, molts tenen molts fills. Tot això no és una cosa nova. Crec que els pares estan perduts. No saben com actuar».

«Quina atenció els cal, a les famílies? Seria molt bo i beneficiós que amb les extraescolars els educadors fessin reunions mensuals o bimensuals amb els pares per valorar si realment són beneficioses i els va bé als nens o si varia el comportament a casa».

«Pels nens més grans cal fer activitats d'esport i reforç escolar. Moltes mares no poden ajudar els seus nens».

«Amb l'escola intentem fer feina preventiva i treballem alguns casos també. Però amb els menors hi ha problemes perquè no pots actuar i si els pares no acompanyen els fills no es pot intervenir bé».

«Les famílies tenen interès en que els nens estudiïn: que aprenguin anglès, informàtica, etc. Però a l'escola, per exemple, l'associació de pares i mares és dèbil ni les famílies poden fer front a les extraescolars per temes econòmics».

També s'apunta la necessitat de fer més treball conjunt entre mestres i famílies, així com augmentar la participació d'aquestes en l'entorn escolar a través d'espais a les pròpies escoles que els permeti adquirir coneixements útils per a la seva implicació en l'educació dels fills.

«Cal més treball entre profes i pares. Els nens saben català i fan de mediadors».

«Un altre exemple és el Pla de Salt amb la xarxa de Tallers de Famílies. És una bona iniciativa per ensenyar a dones el català amb el «Parlem?» i vincular-hi persones voluntàries».

Alguns professionals del territori comenten que algunes famílies s'impliquen en l'aprenentatge dels seus fills i que manquen espais que ofereixin un espai conjunt i compartit (entre famílies i infants) per passar estones de joc, d'aprenentatge i treball conjunt.

«Les famílies ajuden a fer els deures amb voluntaris. Jo en sóc voluntari».

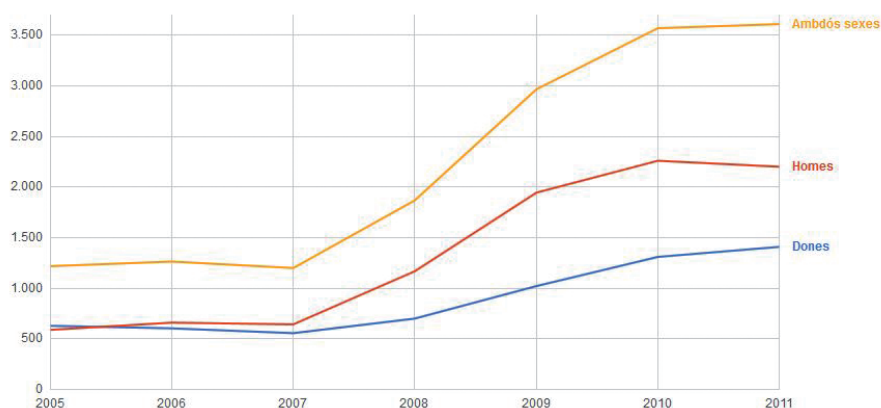
«Manquen espais oberts per a les famílies amb fills de zero a tres anys. Es necessiten llocs de joc amb les famílies. I de connexió amb altres famílies».

En el conjunt d'audicions i espais de treball ordinaris en el territori es recull com un tema central que requereix d'una atenció especial, la participació i la coresponsabilitat de les famílies en el procés educatiu dels fills i filles de manera adient a les característiques del sistema educatiu i de l'ús del medi obert.

3. TREBALL, OCUPACIÓ I ATUR

La problemàtica de l'atur estructural a Salt és una de les qüestions que més atenció rep per part dels ciutadans. Després de mantenir-se alt però amb certa estabilitat fins al 2007 (1.200 aturats), el número d'aturats es dispara passant a 1.868 aturats el 2008, a 2.967 el 2009, i a 3.571 el 2010.

La dada de l'atur a Salt, sempre segons els registres de l'Oficina de Treball de la Generalitat de Catalunya, a desembre del 2012 és de 3.516 persones (62,4% homes i 37,6% dones). Aquesta xifra indica que s'ha estabilitzat en els darrers dos anys. La taxa d'atur entre la població nascuda fora de l'Estat és del 52,5%. Els dos sectors productius que més atur registren són el de serveis i el de la construcció, amb un 74% del total.

Gràfic 9: Dades d'evolució de l'atur per sexes
Font: IDESCAT

A grans trets podem dir que hi ha moltes persones en situació d'atur de llarga durada, amb poques competències, pocs recursos i amb un baix nivell formatiu.

«Actualment, les famílies han arribat a situacions límits: els matrimonis joves han perdut els pisos».

«La preocupació de les famílies és arribar a finals de mes».

«Hi ha famílies dins de col·lectius amb problemes econòmics i això augmenta la fractura social».

Respecte a les franges per edats, els menors de 30 anys (els joves) suposen el 17,2% del total dels aturats, i els adults entre 31 i 49 anys, el 57,8%. La resta són persones de més de 50 anys, amb el 25%. És important destacar, pel paper que té això respecte a l'exclusió social que provoca, que el 40% de la població en atur fa més d'un any que ho està.

A això se li suma el fet que el 36,9% dels aturats no té cap estudi bàsic registrat i que el 95,5% només ha assolit la secundària obligatòria. La situació d'atur està generant la marxa de part de la població.

«Cal que es faci treball perquè els nens es puguin quedar sinó el dia de demà faltaran professionals. La gent d'estudis està marxant i només queden aturats amb perfils poc professionals. Un cop superada la crisi, què passarà? No tindrem professionals».

Des de l'Espai Municipal d'Ocupació detecten un número total elevat de persones en situació d'atur, tot i que es considera que la xifra seria molt més alta com a conseqüència de la baixa qualificació de moltes d'aquestes persones.

«Detectem 3.500 persones aturades i això només comptant els regularitzats que es poden inscriure».

«L'empresari busca perfils amb majors nivells d'estudi».

La taxa d'atur en la zona centre, en data del 2011, és del 40,84%. Una de les més altes del municipi si tenim en compte que al Barri Vell és del 6%, a la Maçana del 10% i la de la població general supera el 30%, per sobre de la mitjana provincial que està al voltant del 26,35%.

Podem afirmar que un alt percentatge d'atur en el municipi es concentra en els ciutadans que s'ubiquen en la zona centre. Tot i així, hem de tenir en compte que les taxes d'atur només reflecteixen les tendències dels grups d'edat de la població, ja que no mostra la realitat de tots els aturats «reals».

El tipus de comerç que existeix a la zona continua sent petit i mitjà comerç, tot i que la influència del gran comerç (centres comercials i grans superfícies, sobretot) desplaça els hàbits de consum de la població. Així mateix, existeixen molts locals tancats, alguns de llarga durada. Des de ja fa uns anys, s'han obert tota una sèrie de comerços regentats per persones d'origen estranger, transformant imaginaris, estètiques i pràctiques de proximitat per a molts veïns. De la mateixa manera, aquest nou comerç facilita la integració de la població nouvinguda, que ràpidament té espais de referència comunitària en el seu nou barri.

En general hi ha una valoració positiva del comerç de proximitat del barri, tot i que l'ús del carrer per part dels infants i l'activitat dels comerços no sempre és fàcil:

«M'agrada que les botigues estan a prop».

«[El joc al carrer] També és un problema pels garatges i els vidres dels bars, ja que amb les pilotades fan malbé les coses. A això s'hi afegeix els nens que passen ràpid amb bici, que és perillós pels vianants».

«Tots els comerciants han hagut d'actuar (la presència de nens a l'espai del mercat). S'ha viscut com un problema, una situació a treballar».

Tot i que la situació d'atur i precarietat laboral és estructural tant a Salt com a altres municipis de l'Estat, la visibilitat d'aquest fet al Barri Centre és significativa.

Si bé no s'han de confondre certes actituds al carrer (gent asseguda als bancs, parada a les cantonades o xerrant a les terrasses dels bars) amb situacions d'atur, resulta important tenir en compte que la situació laboral determina el dia a dia de moltes persones i que això repercuteix en l'ús del carrer i la visibilitat d'economies informals al barri.

4. EQUIPAMENTS CULTURALS I SERVEIS ESPORTIUS, D'OCI I TEMPS LLIURE

A Salt hi ha una oferta d'equipaments culturals insuficient respecte a les necessitats i dimensions del municipi, i cal conèixer l'extensió dels seus serveis i l'abast social de les seves activitats.

Els equipaments culturals de gestió municipal a Salt són l'Escola Municipal de Belles Arts, les biblioteques (Biblioteca IU Bohigues, Biblioteca Massagran), la Factoria Cultural Coma-Cros, i l'Estació Jove (que actua com a punt d'informació i orientació per a joves i ofereix cursos diversos). L'accés a la major part de serveis, excepte les biblioteques i alguns serveis de l'Estació Jove, és via pagament. Els serveis que s'ofereixen de forma gratuïta tenen molta resposta.

En canvi, el Teatre de Salt i la Sala Auditori La Mirona són equipaments de titularitat pública però de gestió privada. Aquests darrers equipaments treballen independentment i trimestralment participen en una comissió de seguiment municipal. Estan obligats a cedir l'ús de l'espai, 60 i 35 dies respectivament, a l'Ajuntament, que el pot oferir a escoles, entitats, etc.

Per a molta gent, una de les activitats que permetria poder treballar habilitats, valors... amb els infants és l'esport (principalment el futbol).

«A Salt el futbol és un dels esports estrella entre els nens, però els preus no es poden assumir. Es podria fer un conveni per poder fer una escola esportiva i a través d'aquesta tu pots treballar els valors, etc».

«El Pla Català de l'Esport anava molt bé però aquest any ja no hi és. Eren unes extraescolars esportives que organitzava l'escola demanant a les famílies una quota mínima, però més aviat per la fidelització. No era car. Anava molt bé i els nens no anaven tant pel carrer. Disposàvem de diners per crear esport. I, a més a més, era molt bona pràctica perquè les famílies també venien a les sortides del cap de setmana. Hi havia molta implicació amb els pares».

De la mateixa manera es creu que les activitats d'oci adreçades a la preadolescència i adolescència són limitades tenint present el percentatge d'infants i joves que hi ha a Salt. Aquest fet fa que aquest col·lectiu cerqui l'oci fora de Salt o que utilitzi l'espai públic com a punt d'esbarjo.

«L'oci està fora o a l'Espai Gironès. No hi ha prou oci propi per satisfer la demanda. Sobretot en la preadolescència i adolescència».

«A Salt hi ha dos tipus de nens: el nen que pot pagar i el que no. Qui no pot pagar espera que obrin els patis on hi ha regles i límits. Això afecta la utilització de l'espai públic, sobretot als nens de dotze anys que van a l'INS amb horari intensiu; en no poder anar als extraescolars pel preu, són al carrer després de l'institut».

Entre els equipaments adreçats al teixit associatiu, i a banda dels locals propis d'algunes entitats, a Salt trobem l'Hotel d'Entitats (que depèn de Benestar i Família) amb dotze despatxos, sales taller, sales de reunions i sala d'actes, on 25 entitats hi tenen la seu social; la Factoria Cultural Coma-Cros, amb un

auditori, diverses sales i la ubicació de centres de formació, a més de locals per a entitats; « El Satèl·lit» (equipament per a joves, amb una sala polivalent, una d'ordinadors i una sala despatx); i Mas Mota, amb diversos espais i sales de treball. Cal destacar que, amb una població de 30.000 habitants, molta d'ella jove, no existeix cap centre cívic o social en el territori.

Alguns dels equipaments culturals-educatius no municipals són: el Casal d'Avis Les Bernardes (Departament de Benestar i Família de la Generalitat), el Casal de Jubilats de Salt (gestionat per l'associació que el constitueix), i la Casa de Cultura Les Bernardes (Diputació de Girona però gestionada pel Consell Comarcal).

Es percep com a necessari un espai on les entitats, joves, infants i adults puguin realitzar activitats gratuïtes i sigui un lloc on trobar-se. Tot i que altres persones senten que potser seria necessari que existissin diferents espais i recursos per barris i no tant centralitzats en un únic espai.

«Els joves i infants tenen moltes ganes de fer coses. No hi ha cap centre cívic on diferents associacions puguin tenir-hi seu. Ni un espai obert per fer-hi diferents activitats».

«No cal un nou centre cívic però sí poder gestionar d'una altra manera els espais i recursos existents (Coma-Cros, teatre, ludoteca, etc.). Tot i així és necessari que els recursos es reparteixin entre els diferents barris».

«Falta un equipament o places on els infants poguessin fer esport (pel treball conjunt, el respecte). És una bona via, ara el poliesportiu està saturat d'entitats, socis, escoles, equips».

Es valora de forma important i positiva les activitats que es realitzen en els llocs on els infants es troben còmodes, reforcen aprenentatges i els permet no estar pel carrer.

«A la biblioteca hi ha nens que s'hi passen totes les tardes i amb algunes famílies passa igual».

«Faig deures sola a casa o a la Biblioteca Massagran».

«Jo faig els deures sol o al Casal Obert».

5. SALUT COMUNITÀRIA

En aquest apartat s'exposen breument els serveis d'atenció sanitària i aquelles accions preventives encaminades a atendre els problemes de salut, contemplant la millora de la qualitat de vida de la població des del punt de vista comunitari.

5.1. Sanitari

A Salt hi ha dos centres d'atenció primària (CAP) i un hospital (Parc Hospitalari Martí i Julià). A més, el Consorci de Benestar Social Gironès-Salt (format pel Consell Comarcal del Gironès i l'Ajuntament de Salt) des de la seva creació, l'any 2006, planifica, organitza i gestiona els serveis socials de tots municipis del Gironès, exceptuant Girona.

Els serveis socials bàsics inclouen els equips bàsics, els serveis d'ajuda a domicili i de teleassistència, i els serveis d'intervenció socioeducativa per a infants i adolescents.

La Xarxa d'Atenció a la Salut Mental Infantil i Juvenil forma part de la Xarxa de Recursos Assistencials de Salut Mental (unitats d'hospitalització d'adolescents, hospitals de dia, centres de dia infantils, etc.).

La xarxa es dedica a la valoració i el tractament de trastorns psíquics d'infants i joves fins als divuit anys. El centre de referència, a part de les unitats comarcals, és el Parc Hospitalari Martí i Julià, on s'ubiquen l'Hospital de Dia d'Adolescents i la Unitat de Referència en Psiquiatria Infantil i Juvenil (URPI).

L'atenció a les famílies recau en tasques de prevenció en diferents àmbits (a través de l'accés directe i també mitjançant derivacions) i es realitza des de diferents serveis: Unitat Familiar i de Gènere, Espai de Psicoteràpia Familiar i de Gènere, Unitat d'Atenció al Joc Patològic i Altres Addiccions.

El que alguns dels professionals expressen és que la actual situació econòmica i social està tenint conseqüències en la salut d'algunes joves, adults i gent gran a diferents nivells.

«Hi ha processos de desestabilització dels joves que van creixent, i la família no els pot emparar. Hi ha perfils de depressió, de tristesa profunda. Amb nens més grans de setze anys el drama està aquí».

«Hi ha més trastorns d'ansietat».

«Pel que fa a les famílies dóna la sensació que les persones adultes no sembla que sàpiguen com poden actuar per canviar les seves vides».

«Amb la situació de crisi la gent gran dóna suport als fills i aquest fet pot ocasionar empitjoraments de salut de la gent gran».

Algunes de les actuacions que es realitzen des de la xarxa formada pels centres d'atenció primària i l'hospital són:

- Intervencions puntuals del Servei de Pediatria a les escoles, que sol anar a demanda de la pròpia escola (ex. escola de pares i mares, xerrades sobre alimentació, prevenció d'accidents domèstics etc.).
- Xerrades del Servei d'Odontologia a les escoles sobre higiene dental, fluor, prevenció de càries, etc.
- Intervencions grupals al CAP sobre el programa del «pacient expert», taller sobre inhaladors, sobre diabetis en població magrebina, etc.
- Participació en la taula de mutilació genital femenina.
- Taller d'educació general del nadó/mares embarassades.
- Projecte Melisa (informació per als pacients traduïda a diferents llengües).

Des de l'hospital, i en col·laboració amb els centres educatius, hi ha el programa del Departament d'Ensenyament i de Salut de la Generalitat de Catalunya «Salut i Escola», que tracta d'acostar la població jove a la salut a través de xerrades. En concret, a Salt es disposa de tres infermers/es que impulsen les actuacions de promoció i prevenció de la salut a l'escola als alumnes de 2n cicle d'ESO (3r i 4rt). El programa té com a objectiu millorar la coordinació entre l'escola i els serveis de salut per tal de donar resposta a les necessitats dels adolescents, apropar els serveis de salut als centres docents i als adolescents, i facilitar la promoció d'actituds i hàbits saludables. Tot i que l'actual situació de retallades pel que fa a les despeses en el àmbit sanitari limita la possibilitat d'endegar accions.

«Pels programes (de salut) que poden incidir a nivell comunitari es necessita diners».

La renda per càpita en el municipi de Salt és de les més baixes de Catalunya (12,3 milers d'euros de PIB pm per habitant el 2008). Això i els canvis en el sistema nacional de salut que afecten negativament l'accés, i per tant la cobertura, de la població en general i significament dels col·lectius més vulnerables, condiciona l'estat de salut de la població.

«Amb l'increment de la pobresa hi ha persones que no poden seguir la medicació».

«Hi ha persones que no poden fer el seguiment dels medicaments (bronquitis, càncer, diabetis, etc.) i això deriva a problemàtiques més greus».

«Les persones vénen més descuidades en higiene i això tindrà repercussions en la salut».

«En relació amb el col·lectiu immigrant no saps com viuen i tampoc els preguntem; ells tampoc ens expliquen en quines condicions viuen».

Aquesta realitat afecta directament els recursos i serveis de Salt. Segons les fonts consultades, el 9,79% de la població a Salt és usuària del Centre de Distribució d'Aliments, de les quals un 10,95% són famílies amb infants menors de dos anys.

Pel que fa a les intervencions de Serveis Socials, va haver un augment en el volum d'usuaris atesos i intervencions fins al 2010, data en què es percep una certa estabilitat. Els arrelaments socials augmentaven mentre que ara disminueixen. Amb les retallades econòmiques des de l'Administració no s'han atorgat més PIRMI i s'han extingit d'altres.

Cal destacar, com a recurs comunitari en l'àmbit sanitari la funció preventiva i assistencial de les farmàcies com a dispositiu de proximitat .

Així doncs, a Salt hi ha nou farmàcies. La relació d'aquests establiments amb la comunitat és de persona a persona i en alguns casos són veritables dispositius d'atenció comunitària. Aquests recursos són una font rellevant per saber com es relaciona part de la població amb els recursos mèdics i la seva salut.

«El que creiem que és més greu és quan els nens petits vénen a buscar els medicaments pels pares, avis, germans. No els pots explicar com han de prendre's el medicament».

«En general no saben què els recepta el metge. No saben quin tipus de medicament prenen».

L'impacte de la crisi econòmica i les retallades (i pujades d'impostos) són dues de les principals preocupacions entre els farmacèutics (en relació amb la població i el servei).

«L'euro per recepta afectava les famílies però el copagament les afecta menys. Afecta més a la gent gran, més que a les famílies i joves».

«A la farmàcia ens falta temps per explicar i sensibilitzar sobre els medicaments i com els han de prendre. I tothom hauria de tenir més confiança en els farmacèutics ja que nosaltres ja podem diagnosticar els símptomes menors. Es va massa al CAP com a primera opció i la farmàcia es veu com una botiga».

5.2 Socioassistencial

Tal i com destaca la diagnosi del Mapa de Recursos Inclusius Gironès-Salt, els metges/ses i els infermers/es entrevistats/des assenyalen que es manté una alta càrrega assistencial ja que, mentre la població del municipi ha continuat creixent, els recursos i mitjans no han crescut al mateix ritme, ni s'han adequats als nous perfils de població. A més a més, la barrera lingüística de molts pacients dificulta i allarga els temps de l'atenció.

Per altra banda, mentre que per a adolescents, joves i gent gran existeixen diversos programes específics que treballen els temes de salut des d'una vessant preventiva i comunitària, hi ha una descompensació en la presència de programes preventius i comunitaris per a determinats col·lectius (dones, infància i adults en general).

Pel que fa a la població infantil, el major problema és que no existeixen dietes equilibrades: hi ha molts nens amb càries, anèmies ferropèniques i trastorns alimentaris diversos. Els i les professionals de Salt opinen que no es pot parlar de desnutrició, sinó de mala alimentació o alimentació inadequada. També assenyalen que hi ha alguns casos de nens obesos.

Des de l'Administració i, concretament, des de Serveis Socials a Salt és de tipus preventiu i d'inserció social en població en risc d'exclusió. L'objectiu és garantir el desenvolupament integral dels infants i adolescents per combatre les situacions de risc que es donen en els diferents entorns en els quals interactuen (família, escola, comunitat, etc.) i promoure el benestar i els drets dels infants. També es desenvolupen programes de suport adreçats a les famílies, per fomentar les xarxes relacionals, així com per donar atenció a les situacions de vulnerabilitat i fragilitat social.

«En els patis i places (aquest estiu) no hi havia nens autòctons i els que hi havia eren, majoritàriament, usuaris de serveis socials».

Existeixen diferents serveis d'atenció social i salut del Consorci de Benestar Social Gironès-Salt dirigits a les famílies i els infants:

- Servei d'atenció psicològica i teràpia familiar adreçat a persones o famílies en situació de vulnerabilitat que precisen d'una intervenció orientada a la gestió de situacions de crisi en les relacions familiars o bé orientada al treball de dinàmiques familiars per tal d'assolir un major benestar familiar.
- Servei d'ajut a domicili (SAD). Conjunt organitzat i coordinat d'accions que es realitzen bàsicament a la llar de la persona i/o família, dirigides a proporcionar atencions personals, ajuda a la llar i suport social.
- Servei especialitzat d'atenció a la infància i adolescència (SEAIA). Servei social especialitzat d'atenció a la infància i adolescència i a les seves famílies, que actua en l'àmbit de la protecció infantil.
- Ajuts a la família, adreçats a les persones/famílies que es troben en una situació de necessitat social puntual no coberta per altres sistemes de protecció.

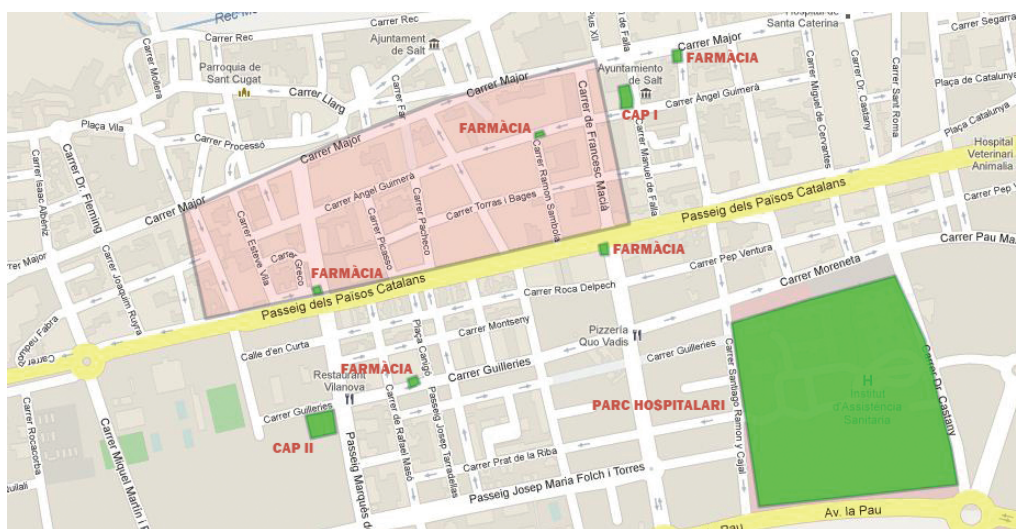
A més, des de l'Àrea Tècnica de Joventut de l'Ajuntament de Salt es dissenya el Pla de Salut Jove (PSJ) des de l'any 2007, adreçat a joves a partir de dotze anys. Aquest s'emmarca dins del nou Pla Local de Joventut de Salt 2012-2015 i, al mateix temps, dins del marc teòric dels programes de promoció de la salut i de visió positiva de la salut. Entre els programes que s'impulsen des del PSJ destaca el projecte VIP de joves agents de salut.

La crisi econòmica cronifica les situacions de precarietat. En aquest sentit, cal tenir en compte el paper que desenvolupa el Centre de Distribució d'Aliments (CDA), d'especial rellevància en aquest sentit. A més de fornir de productes alimentaris, l'activitat del CDA contribueix a una tasca de prevenció i de preservació de la cohesió social en el municipi.

Alhora, altres entitats desenvolupen projectes i accions que complementen la tasca dels professionals de referència, donant resposta més integral a tota la unitat familiar i prevenint les possibles repercussions negatives en el desenvolupament psicosocial dels infants.

«Incrementen les desigualtats i per tant la salut és veu afectada. A través de Càritas tramitem ajuda però no es pot arribar a tot».

Segons la diagnosi de la Llei de Barris (2006) i les dades de Serveis Socials, les problemàtiques associades a la infància que destaquen són majoritàries entre persones immigrades: alimentació deficient, risc de malalties i trastorns de comportament, de personalitat, adaptatius, de desenvolupament, depressió, ansietat i absentisme escolar. Pel que fa als infants autòctons, només es fa referència a l'obesitat i el sedentarisme.

Mapa 4: Recursos socio-sanitaris al voltant de l'Espai Colors
Font: elaboració pròpia

La zona també disposa, entre els seus recursos, de centres socioassistencials i socio-sanitaris, com l'SBSA (carrer Àngels Guimerà), el CAP II (passeig Marquès de Camps), l'Oficina d'Habitatge (carrer Doctor Ferran) i l'EMO (Espai Municipal d'Ocupació). Aquests recursos són públics i atenen diverses qüestions i necessitats ciutadanes.

6. MEDI AMBIENT

Com s'ha apuntat anteriorment, els recursos naturals i mediambientals de Salt són clau per comprendre el territori, tant històricament com en temps present.

El Pla d'Acció de l'Agenda 21 elaborat per l'Ajuntament de Salt inclou com a línies estratègiques el desenvolupament dels serveis que reben els ciutadans/es, la formació de joves i adults, i l'ordenació i manteniment de les Hortes i Deveses de Salt, l'educació ambiental i la vigilància d'aquest espai. En aquest sentit, l'Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Salt porta a terme diverses actuacions en favor de l'ús i gaudiment responsable de l'entorn, apropant a la ciutadania els valors que conté i els aprenentatges que comporta.

A més, alguns centres educatius estan adherits al Projecte Rius (IES Salvador Espriu, Escola Pompeu Fabra i IES Vallvera). El cas de l'IES Vallvera és destacat, ja que és el primer centre de les comarques gironines que disposa de plaques d'energia solar i forma part del projecte de la Xarxa d'Escoles Solars.

Pel que fa a les hortes de Salt, es manté l'activitat agrària. Formen part de l'espai fluvial i del corredor natural del Ter. Tot i així s'hi continuen fent estudis i activitats educatives per al foment del patrimoni natural. El lleure es concentra en els punts condicionats per l'acostament al riu.

PART III. ANÀLISI DE LA CONVIVÈNCIA

La convivència inclou la idea d'una bona relació comunitària, autoregulada i sostenible. Tenint present la definició de convivència de Carlos Giménez (2005: 15) i la relació d'aquesta amb la coexistència, «els èmfasis diferenciadors són clars i suggerim, en concret, els tres següents: a) mentre la coexistència assenyala una mera coincidència en el temps, la convivència suposa interacció i, de manera particular, relació harmoniosa; b) mentre la coexistència es pot predicar de coses, la convivència sempre es predica d'éssers, i molt particularment d'éssers humans; c) finalment, quan el terme coexistir s'aplica als éssers humans és en forma negativa («van haver de coexistir», «allà el que havia era una simple coexistència»), mentre que convivència, com acabem de mostrar, és una expressió carregada de connotacions positives».

Així doncs, hem analitzat la convivència des de la perspectiva de bona relació sense perdre de vista la conflictivitat, i podem aprofundir en aquesta anàlisi si descomponem la convivència en els diferents aspectes que la configuren segons les dimensions de Carlos Giménez (2005).

Dimensions de Convivència	Aspectes a considerar
1. Relacional	Existència o no de relació i la qualitat de la mateixa
2. Normativa	Existència de normes compartides i el coneixement de les mateixes
3. Axiològica	Valors compartits i respecte per les diferències
4. Participativa	Implicació en la vida social
5. Comunicacional	Comunicació existent
6. Conflictual	Conflictivitat latent i explícita. Negociació i mediació
7. Actitudinal	Respecte cap a l'altre i tolerància
8. Identitària	Sentiment de pertinença

Font: Gimenez (2005)

Aquest aprofundiment el realitzarem analitzant aquestes dimensions en els diferents espais comunitaris d'ús de l'espai públic, concretament al barri centre i l'Espai Colors.

1. CONVIVÈNCIA A L'ESPAI PÚBLIC

Per analitzar les relacions que s'estableixen entre veïns a Salt de forma qualitativa s'ha de fer un esforç metodològic per poder copsar tota mena de subjectivitats, vivències singulars i compartides.

És per això que la part subjectiva d'aquest apartat és àmplia. Tot i que també s'utilitzaran dades de l'*Enquesta 2010 sobre Convivència Intercultural en l'àmbit local: Salt* (Obra Social «la Caixa», 2010), gran part de la informació prové de les audicions i col·loquis realitzats a diverses persones de Salt (en especial a persones vinculades al territori que ocupa l'espai públic objecte d'aquest *Quadern*) durant els darrers mesos.

Per tal de poder analitzar la convivència a l'espai públic tindrem present, doncs, les dimensions que en la definició anterior es plantegen com a indicadors del grau de convivència existent en el municipi.

En aquestes dimensions trobem aspectes relacionals que plantegen l'existència o no d'interacció social, on es valoren les normes compartides, el coneixement i la seva acceptació per part de la ciutadania,

així com els indicadors conflictuals que posen de relleu el conflicte latent i manifest. Aquestes dimensions estan vinculades a les actituds de respecte i tolerància mostrades per la ciutadania que resideix en el municipi, així com la seva participació i implicació en la vida social i l'existència o no d'espais de comunicació que permetin establir relacions positives.

Tal i com s'observa en les dades recollides per l'Àrea d'Integració i Convivència de l'Ajuntament de Salt, la percepció general de la convivència en la zona centre de Salt és majoritàriament regular amb un 48,94%, bona amb un 25,53% i dolenta amb un 20,57%.

La percepció d'alguns veïns no és conflictivitat sinó de moltes dificultats econòmiques que agreugen la situació de les famílies i veïns/es.

«És un poble que no hi ha molt de 'dolent', els nens de color juguen amb els blancs i parlen català».

«No hi ha una percepció de conflicte sinó de molta precarietat, tot i que de vegades el conflicte es fa més explícit. Es podria parlar que l'ambient està contingut».

«... de fet tots els catalans ja som diferents».

La presència de persones a l'espai públic (carrers i places) és viscuda de forma contrària pels veïns: uns la perceben amb temor (sobretot la gent gran) i altres consideren que dona vida al carrer i que autoregula l'espai evitant l'augment de furts.

«Jo no surto al carrer a la tarda, em fa por».

«En aquest carrer no hi ha tants furts, la gent al carrer és una forma d'autovigilància, d'autoregulació. Mai et fan res, potser riuen en veu alta o molesten però no passa res, tot i que això pot molestar a altres persones».

«La vida a les places és positiu. El que passa és que els nens que fan vida al carrer sempre són dels mateixos col·lectius i es fa molt endogàmic».

«Vivim en un poble viu».

«Jo no tinc una percepció o sensació de perill a Salt; el meu fill gran d'onze anys va sol i no hi pateixo».

Si tenim present els indicadors de convivència que plantejàvem anteriorment podríem dir que les interaccions entre veïns es produeixen de forma endogàmica i amb una alta estigmatització, alimentant-se de vegades per un discurs que es basa en un imaginari de conflictivitat constant.

Per altra banda, per tal d'analitzar la convivència hem tingut present les relacions que s'estableixen així com el sentiment de pertinença i la participació dels veïns/ines en la millora del barri.

Tal i com s'extreu a través de l'*Enquesta 2010 sobre Convivència Intercultural en l'àmbit local: Salt* (Obra Social «la Caixa», 2010), a Salt el 41,3% de la població entrevistada es limita a saludar-se quan es troba pel carrer, seguit d'un 28,9% que només manté relacions de vista. A més a més, un 11% no manté cap tracte amb els veïns del barri.

La confluència de diversos factors circumstancials i/o estructurals incideix negativament en la convivència i fa que, dins dels propis edificis i escales del Barri Centre, sigui difícil consolidar relacions de veïnatge de llarga durada. Existeix, en general, una percepció i vivència de l'espai de residència molt negativa. El descontentament de la població ve generat, d'una banda, per les dificultats actuals reals causades principalment pels nivells de renda baixos del grup majoritari, el trencament del teixit social i les dificultats de comunicació existents; i d'altra banda, com a

conseqüència de la comparativa amb el passat o amb les expectatives de futur, el que genera frustració entre els veïns.

Per altra banda, la confluència de dues generacions amb necessitats molt diferents genera descontent entre la població del barri.

«Hi ha problemes a l'estiu perquè els nens juguen. Els veïns es queixen del soroll que fan. Molts veïns són gent gran però no tots».

«La solució no és només veïnal sinó de moltes parts. Essencial que els veïns aportin propostes per reconduir l'ús de les places. Molt important el paper de l'Ajuntament per a un major control. El «Juguem?» té un abast menor. Ha de satisfer la demanda pel bé dels nens (a part del soroll): són nens que s'han de protegir. Cal idear propostes positives».

«Caldria certa pedagogia de joc al carrer en temps de lleure. Que estiguin orientats i no juguin en espais on hi poden haver accidents (trencadissa de vidres, etc.)».

Seguint amb l'*Enquesta 2010 sobre Convivència Intercultural en l'àmbit local: Salt* (Obra Social «la Caixa», 2010), i en relació amb el sentiment de pertinença, aquesta ens mostra que el 4% dels entrevistats s'identifica amb el barri, el 14% amb Salt, el 18% amb Catalunya, el 20% amb Espanya i el 44% amb el país d'origen. A la pregunta de si es troben a gust al seu barri, un 6% contesta gens a gust, un 10% molt a gust, un 25% poc a gust, un 10% indiferent i un 49% a gust. Pel que fa a la valoració que fan de Salt un 1% contesta no sap, un 1% no contesta, un 5% contesta excel·lent, un 33% contesta aprovat, un 31% contesta notable i un 29% contesta suspès.

«Actualment estan baixant els arrelaments i les famílies que portaven temps aquí estan marxant, aquesta mobilitat tampoc ajuda que les persones s'estimin el territori».

Finalment, de tots els aspectes que envolten els joves de Salt, la participació o integració en les xarxes associatives pot ser l'aspecte més important i on es pot intervenir de la millor forma: només un 9% participa en alguna associació cultural.

Pel que fa a altres estudis elaborats (estudi Càritas Vila de Salt) els factors de deteriorament de la comunitat serien:

- Manca o debilitament d'espais relacionals. La majoria de la població treballa fora del municipi.

«El carrer és difícil que esdevingui lloc de trobada ja que no hi ha llocs on a través de les activitats es relacioni gent diversa».

- Elaboració d'un discurs negatiu. La percepció de conflictivitat continua.
- Desconeixement mutu entre els ciutadans de Salt.

«Entre els veïns no parlem per problemes d'idioma».

«Hi ha un xoc de cultures, els autòctons no els veuen iguals i els nouvinguts fan el mateix; hi ha una desconfiança mútua».

- Manca d'espais d'esbarjo i renúncia per part de la població històrica de Salt a l'espai públic. La població nouvinguda s'ha establert a la zona centre del poble, una zona on en un principi hi havia més oferta d'habitatge a causa de la rotació, que anteriorment havia estat zona d'immigrants i que està més degradada que la resta de zones del municipi. La manca d'espais d'esbarjo estructurat i accessible fa que s'ocupi l'espai públic com a única alternativa de relació veïnal i d'oci.

«A partir de les 20.00 hores hi ha molta més circulació d'adults que de nens (sobretot a l'hivern). A l'estiu també hi ha nens. Crec que són les hores on els homes es relacionen amb els grups d'amics».

«Els nens que hi juguen generen molt de soroll a les nits. Les mares també s'hi reuneixen quan es fa fosc i l'escàndol és considerable. Entenc que els nens juguin però el soroll que generen és un problema».

«A molts altres pobles no hi ha vida al carrer però aquí crida l'atenció que fan molta vida al carrer; a molts veïns els sorprèn això i per qüestions de prejudicis no ho veuen bé».

«Les famílies que utilitzen l'espai és per gaudir-ne; nosaltres ens ho hem deixat perdre, quan les persones es queixen (ens han pres la plaça) és per gelosia, ja que les persones que hi són no van amb el rellotge «apretat».

«En la nostra cultura és normal que els nens estiguin al carrer perquè al nostre país els espais són amplis i no hi ha perill, no hi ha problemes; però si vinc aquí haig de veure que l'entorn és diferent i, per tant, no puc deixar els nens al carrer».

«A l'estiu m'agrada passejar pel carrer i a l'hivern només surto els caps de setmana. A l'estiu surto cada dia. M'agrada molt anar al Parc Monar. A l'hivern jugo a casa. Surto al carrer per anar a comprar. A l'hivern corro per no tenir fred. Correm per escalfar-nos».

- Altres necessitats socials detectades a través de l'atenció social grupal i comunitària: dificultats de convivència entre els veïns, manca de coneixement i compliment de la normativa municipal respecte a l'ús del carrer i el comportament cívic, dificultats idiomàtiques i de comunicació.
- Necessitat de conèixer la llengua, dificultats d'organització d'alguns grups formals com les comunitats de propietaris, necessitat de fer gestió eficaç i transparent de l'administració de la comunitat, poc manteniment dels habitatges i de les condicions higièniques dels espais comuns, necessitat de suport per participar en activitats del barri, pocs recursos d'oci per a infants i joves, necessitat de dinamització de certs grups per evitar l'aïllament social.

2. HABITATGE I CONVIVÈNCIA A LES COMUNITATS DE VEÏNS

Tal i com constaten informes elaborats per l'Oficina d'Habitatge de l'Ajuntament de Salt, la zona centre de Salt va ser construïda als anys seixanta i setanta per acollir l'important volum de població arribada de la resta de l'Estat espanyol. La transformació de la zona amb el pas dels anys ha vingut determinada per dos grans factors. D'una banda, per l'envelliment i el deteriorament progressiu de les instal·lacions dels edificis i, d'una altra, per una mancança d'espais urbans contigus (places, carrers, etc.).

Tot i no tractar-se pròpiament d'espai públic, les comunitats de veïns esdevenen un espai peridomèstic de gran importància, ja que són clars entorns de relació i convivència, de participació comunitària i d'exercici democràtic; en definitiva, un espai limítrof i comunicant entre l'espai privat de cada llar i el carrer. I les relacions i qualitat d'un afecten i condicionen l'altre. Els veïns són un dels primers nivells de relació amb l'entorn social; per això, aquestes comunitats poden esdevenir espais i grups potencials de canvi i de millora, i són clau per al treball en la línia de la transformació i la cohesió social també en relació amb l'espai públic.

Des de l'Oficina d'Habitatge, a fi de capacitar els veïns a organitzar millor les seves comunitats, es programen un conjunt de cursos per a càrrecs de comunitats de propietaris. D'aquesta manera, es coresponsabilitza la ciutadania de donar resposta a diferents situacions, millorar la convivència i vetllar pel bon estat dels edificis. Això no obstant, cal més treball en aquest sentit i que es relacioni amb el que passa a l'espai públic.

«Una altra situació bona per treballar seria dins les comunitats de veïns i sensibilitzar els nens i nenes en relació amb com s'hi comporten. Podria ser un bon aspecte a treballar per millorar la convivència

poder fer que algú referent de cada comunitat fomenti bons valors i comportaments més adequats entre els nens i nenes».

El Barri Centre ha viscut una ràpida i important transformació sociodemogràfica, produïda per l'arribada de nous veïns d'origen extracomunitari.

Els preus dels habitatges, tant pel que fa al lloguer o a l'hipoteca, agreugen la situació particular, i de retruc a la comunitat pel fet de no poder assumir altres despeses, entre elles les despeses comunitàries. També provoca que una gran quantitat d'habitatges es trobin desocupats. A més a més, existeixen edificis en bon estat estructural, de qualitat constructiva acceptable però amb molt poc manteniment a causa de la situació econòmica dels seus propietaris.

«Sobretot la gent gran (de les comunitats de veïns) necessita espais propers».

«Hi ha comunitats i blocs de pisos al Barri Centre que tenen un 50% d'aturats. A nivell municipal és difícil calcular-ho però és d'un 20 o 25%».

«S'ha d'anar molt més a les cases, es veuen coses molt contundents. Es pot entendre la realitat que després es veu als nens (en relació amb el desordre, etc.)».

A causa de la transformació viscuda, a la zona centre de Salt hi ha actualment un dels índex de densitat i de mobilitat de població més elevats de les comarques gironines, i un grup resident de gran heterogeneïtat social (diversitat de grups d'edat, nacionalitats, llengües, etc.).

«Barri Centre té un alt percentatge de gent gran. A l'estiu els avis tenen els seus néts però aquests no els porten a jugar... potser per desconeixement... però busquen altres llocs. Pot ser degut també al tracte que la gent gran rep».

«Al Barri Centre hi ha un alt percentatge de gent gran i d'infància, dos col·lectius amb necessitats molt diferents. [La gent gran] cal que vegin que poden aportar molt pel sol fet de ser grans. Pensar en estratègies i arribar a la problemàtica».

«Els nens llencen els bolquers, llencen burilles, garrafes d'aigua. Trenquen la barana i s'emporten la parabòlica i es drogaven dintre. S'han emportat la bústia de la comunitat, les bombones... Per altra banda, puguen molts a l'ascensor i això és un problema».

«Al pati interior els veïns hi llencen la brossa, i això esdevé un niu d'insectes i rates».

Les comunitats de veïns estan formades principalment per famílies amb fills/es o per persones grans. Dins d'aquesta classificació bàsica ens trobem amb tota mena de casos específics de suma rellevància (famílies monoparentals, gent gran sola, convivència de famílies o famílies extenses), tot i que en general es posa de relleu el gran número d'infants i la gran quantitat de gent gran.

La vida a les comunitats de veïns també està marcada per la substitució de població anteriorment esmentada, així com la precarització de l'economia familiar d'una bona part dels seus habitants, la qual cosa repercuteix directament sobre l'economia dels habitatges. A més, la dificultat comunicativa entre molts veïns complica la gestió dels afers comunitaris, generant-se en alguns casos conflictes per l'ús, manteniment o renovació dels espais comuns. Això deriva en actituds d'acceptació o rebuig en altres esferes com ara el carrer.

«No hi ha conflictes manifestos a simple vista. Els conflictes es viuen en l'interior dels blocs de pisos. Mai hi ha hagut tant poca gent als carrers de Salt. No hi ha diners».

«Els pisos són de dimensions reduïdes i amb famílies nombroses, per tant les mares deixen anar els nens al carrer».

Tal i com destaca la diagnosi del Mapa de Recursos Inclusius de Salt (2010), persisteixen algunes situacions desfavorables en aquesta zona (tot i que no en són patrimoni exclusiu). Si bé és cert que s'han produït millores importants (presència dels agents cívics i dels informadors d'hàbits higiènics, connexió de més de 900 habitatges a la xarxa pública d'aigües, realització de campanyes informatives des de l'Àrea de Salut de l'Ajuntament, etc.), es constata que encara persisteixen situacions desfavorables. La dada més significativa és que un 14% d'habitatges segueix sense connexió a la xarxa pública d'aigües.

«A Salt es fa molt d'esforç i després de tantes intervencions que s'han fet i es segueixen fent tot segueix igual. És hora de veure què passa i que com és que les coses no canvien. Cal provar alguna cosa diferent, aleshores».

«Als canvis s'hi ha de ser eficient i tenir una visió més global».

«Els veïns estan farts que només es detectin les problemàtiques. La gent de fora (del barri) té mala imatge preconcebuda de la zona i l'associen als col·lectius».

Alguns veïns expressen com a factor que fomenta especialment la imatge estereotipada i negativa de la zona respecte a la resta del municipi l'estat en què es troben els edificis i alguns habitatges.

«Poca gent fa malbé la resta. La resta és qüestió d'imatge. L'estètica dels balcons. Tots els pisos estan buits però tenen propietaris. Sensació d'abandonament de la situació, relaxament. Els veïns estan farts que només es detectin les problemàtiques. La gent de fora té mala imatge preconcebuda de la zona i l'associen als col·lectius. Els diferents col·lectius no es relacionen entre si. Cal treball de formiga».

«A plaça Colors hi ha 'botellón', està brut i hi ha soroll».

«No hi ha una percepció de conflicte sinó de molta precarietat, tot i que de vegades el conflicte es fa més explícit. Es podria parlar que l'ambient està contingut».

La percepció de molts veïns se centra en la sobreocupació i la degradació dels habitatges, la qual cosa genera una sensació de malestar. En alguns discursos es barregen aquestes qüestions amb la presència de persones estrangeres:

«La zona centre concentra el nombre més elevat de persones immigrants i de pisos en mal estat».

«A casa meva vivim nou persones».

«Les comunitats de veïns pateixen deteriorament dels edificis com a impagament, problemes econòmics, etc. Això és general al barri».

Algunes persones manifesten preocupació per l'ús i per la falta de respecte a l'edifici on viuen, la qual cosa perjudica el manteniment de la relació entre els veïns.

«Els nens pugen molt a l'ascensor i això és un problema per l'ús que en fan».

«Vam haver de canviar l'aigua i fer-ho amb aigua corrent i no de pou perquè es trencaven els motors i ells no pagaven; ara cadascú paga la part que li toca».

«Les comunitats de veïns es troben deteriorades. Moltes coses sumen en negatiu i fomenten actituds xenòfobes».

3. LES ORDENANCES MUNICIPALS (SEGURETAT, NETEJA, COMPORTAMENT I USOS DE L'ESPAI PÚBLIC)

Segons les dades recollides en la memòria de la Policia Local de Salt, s'observa una disminució de furts i delictes al carrer (violència, baralles, drogoaddicció), en contraposició als delictes en l'àmbit privat (a la llar).

En parlar sobre l'estat actual de les coses, moltes de les persones que han participat a les audicions fan comparacions amb el temps passat, tot i que, com passa amb altres qüestions, els punts de vista són diferents:

«Les aixetes (de les fonts) estan tancades perquè hi havia gent que carregava bidons plens d'aigua. Els nens van sols i no hi ha aigua potable».

«Abans hi havia problemàtiques amb els saltencs de tota la vida: petits furts, trencadisses, tràfic de haixix. Les persones col·laboraven entre elles per poder-ho controlar, ara no».

«Abans també hi havia ambient estrany. Recordo problemes de drogues també... i que de petita també em feia por creuar el carrer».

Existeix un malestar evident respecte a l'espai públic, tal i com manifesten les ordenances de civisme amb la voluntat de regular el seu ús. Les causes d'aquest malestar són diverses i complexes. La immigració, i la percepció social que d'ella es té, juga un paper important. Això no obstant, no tothom considera la solució regular i sancionar sinó fer un treball educatiu per tal de poder consensuar comportaments i usos de l'espai públic tenint en compte les diferents maneres d'entendre'l i les necessitats de les persones.

«Crec que hi ha un excés de voler regular massa els espais lliures. Està bé el joc lliure. N'hi ha d'haver».

«Caldria més pedagogia i menys normes».

«Els veïns, però, viuen els espais públics on s'hi podrien fer activitats, com llocs on es delinquiria («trapitxeos») i per tant estan més preocupats per tancar que per organitzar-hi activitats».

«Les polítiques són prohibitives i assenyalen certes persones».

«La gent al carrer és una forma d'autovigilància, autoregulació. Mai et fan res, potser riuen en veu alta o molesten, però no passa res, tot i que això pot molestar a altres persones».

«És necessari que si es plantegen certes ordenances s'haurien de donar alternatives on la mainada pugui anar a jugar. No hi ha espais suficients».

«Ara hi ha menys respecte per la gent gran».

«El carrer és perillós pel transit. Molts nens sols pel carrer. A més els nens tenen molta manca de respecte».

Una de les raons més importants per les quals el col·lectiu immigrant fa un ús més intensiu dels carrers, places i parcs de Salt és per la inaccessibilitat que tenen a altres espais. En primer lloc, pel tipus de llar en què alguns viuen. Com més gran i confortable és, menys utilitzen l'espai públic. En segon lloc, el tipus d'oferta d'oci i lleure tant dins com fora dels equipaments municipals de proximitat (comunitaris). En tercer lloc, depèn d'elements de la pròpia cultura. En aquest sentit, coexisteixen diferents maneres d'entendre l'espai públic i de viure en família.

A l'espai públic s'apropen diferents cultures, creences religioses, etc.

«Un escenari ideal per comprendre els usos de l'espai públic és el parc Monar, on diferents col·lectius se separen i fan diferents usos. Cadascú marca el seu territori. Caldria veure detingudament quins horaris fan els diferents col·lectius i com són les interaccions a l'espai públic».

«En els pisos no hi ha espai i, per tant, els nens van a jugar al carrer. Els nens fan vida al carrer. Les famílies marroquines tendeixen a veure la casa com un espai on hi fas les tasques bàsiques com és menjar o dormir o veure la televisió. És un espai femení, que gestiona la dona, i ells es relacionen fora de la casa. Els pares s'han de relacionar amb la comunitat. Són usuaris de l'espai i surten a fora a comprar, etc. Les dones es queden soles a casa. De fet en veus poques, de soles al carrer. La casa és competència de les dones. També ho veus en els nens i nenes. Els nens juguen més al carrer que les nenes».

La percepció d'alguns comerços és que la manca d'activitats d'oci pels infants i l'absència d'adults de referència fa que utilitzin espais comercials com l'espai de joc per excel·lència ja que, a l'hora, són llocs confortables per les comoditats que hi troben (lavabos, aigua, calefacció, llum, etc.).

«No existeixen espais de relació. Hi ha grans equipaments culturals nous i de sempre: les Bernardes, Coma-Cros, el Canal, la UOC... però no hi ha un centre cívic. Els espais que hi ha són per a la gent de sempre. Per altra banda, el medi obert és difícil que esdevingui lloc de trobada ja que no hi ha llocs on realment a través de les activitats es relacioni gent diversa. La relació és totalment oberta i lliure. La gent es relaciona amb els seus».

«Dóna la sensació que els nens no saben distingir quins espais són per jugar (per exemple, on jugar a pilota o bé amb la baldufa) i ho fan normalment en llocs on hi ha molta gent i, per tant, els nens els molesten».

Segons dades obtingudes per l'Àrea d'Integració i Convivència durant el 2011, les persones del Barri Centre utilitzen el seu temps lliure fora de l'horari escolar en diferents activitats que afecten directament l'estat de l'espai públic i per tant la convivència.

Passa temps a casa	51,40%
Temps al carrer	24,95%
Esport	10,50%
Excursions	4,31%
Bar/restaurant	3,56%
Cinema	3,18%
Biblioteca/formació	2,06%

Al Barri Centre, on es concentra bona part de la població, existeix una sensació de malestar envers els usos i comportaments que fan alguns col·lectius de l'espai públic. Aquests sovint es consideren incívics i en alguns casos genera inseguretat ciutadana.

«En el nostre barri ens respectem els uns als altres. Tot i així si hi ha problemes amb nens, ells vénen i piquen directament però si és amb els seus fills no volen parlar. Per exemple, els sud-americans feien festes fins altes hores de la matinada, se'ls hi va explicar i ho han canviat».

«La gent es queixa del soroll que fan els immigrants però, al contrari, estan cansats de treballar. A l'estiu el soroll és més pels avions i camions d'escombraries que no pas per la gent xerrant. La gent immigrant ja fa temps que hi viu... uns deu anys. No he presenciat conflictes. Els veïns es queixen també pels comerços «clandestins». Veuen la perruqueria marroquina i ja afloren els estereotips i les discriminacions envers l'immigrant».

Alguns veïns expressen com a factor que fomenta especialment la imatge estereotipada i negativa de la zona respecte a la resta del municipi l'estat en què es troben els edificis i alguns habitatges.

A través de les observacions realitzades a l'Espai Colors durant els mesos de juny i juliol, així com les audicions recollides, s'ha pogut observar com les persones vinculaven alguns dels usos de l'espai públic amb les ordenances municipals que regulen aquest ús. Aquesta vinculació potenciava els estereotips vers certs col·lectius així com la percepció de conflictivitat vers el medi obert.

Els diferents usos de l'espai públic que s'han pogut observar a l'Espai Colors són:

1. **De circulació.** Les persones utilitzen els carrers i les places com espai de circulació per anar a comprar, anar a l'escola, anar a diferents equipaments educatius o culturals (ludoteca, Biblioteca IU Bohigues, Biblioteca Massagran, Espai Jove La Fàbrica...) i fer gestions a les institucions.

«Jo vaig al carrer per anar a comprar».

«Passem per la plaça Colors com un espai de pas per anar al Mercadona».

«Hi va participar molta mainada al «Juguem?», però, per exemple, a la plaça Colors, com és un lloc de pas més que una plaça, generalment la participació disminueix molt. Els nens no deixaven de fer el que hi feien des de sempre».

L'alt percentatge d'infància a la zona centre i la manca d'equipaments en aquest espai fora de l'àmbit escolar fa que els infants es desplacin pels carrers i places (creuant carrers, per exemple) en la franja horària de 17.15 a 20.00 hores per anar i tornar dels equipaments educatius que es troben en zones properes al centre (biblioteques, ludoteca, escoles i patis oberts: La Farga, El Pla).

Per altra banda, hi ha infants que es desplacen per anar d'una plaça a una altra (d'Onze de Setembre a les places de l'Espai Colors o al revés) ja sigui per jugar a futbol (principalment), anar a comprar al Mercadona o anar a la mesquita.

Aquest fet és percebut pels veïns com a perillós pel volum de trànsit existent en aquests carrers així com perquè infants menors (set o vuit anys) es fan càrrec de nens més petits (tres o quatre anys); no obstant això, altres persones consideren que s'hauria d'adaptar la ciutat a les necessitats existents al barri (manca d'equipaments, molt trànsit...).

«Una preocupació generalitzada és que hi ha nens molt petits que van sols a l'escola. No tots els pares els deixen però sí que hi ha molts casos. És perillós perquè creuen els carrers sense mirar. En aquest sentit hi ha un buit ja que no existeix actualment com abans una figura d'intermediació entre les famílies i l'escola i, per tant, el missatge del professorat es perd».

«Els nens tenen diferents concepcions de l'espai públic. Això s'accentua a les places i amb l'ús que en fan. Igual que abans, però ara els conflictes sorgeixen perquè els nens van sols (van per lliure i no hi ha ningú responsable)».

«Que els nens vagin sols no significa que al darrere hi hagi una família desestructurada. S'hauria de cuidar més el trànsit perquè els nens continuessin anant sols pel carrer. Que la ciutat s'adapti».

«S'ha de fer una ciutat més transitable. Que la ciutat s'adapti a la realitat de la seva comunitat: augment de la immigració, modificació de l'espai».

2. **Espai de trobada informal.** Persones adultes utilitzen les places i els carrers del Barri Centre i l'Espai Colors com un espai per parlar i trobar-se. Amb l'arribada del bon temps s'incrementa el nombre de persones que utilitzen l'espai d'aquesta forma.

«Les famílies marroquines tendeixen a veure la casa com un espai on hi fas les tasques bàsiques com és menjar o dormir o veure la televisió. És un espai femení, que gestiona la dona, i ells es relacionen fora de la casa. Els pares s'han de relacionar amb la comunitat. Són usuaris de l'espai i surten a fora a comprar, etc. Les dones es queden soles a casa. De fet en veus

poques, de soles al carrer. La casa és competència de les dones. També ho veus en els nens i nenes. Els nens juguen més al carrer que les nenes».

En moltes ocasions els veïns perceben que no poden utilitzar l'espai públic en igualtat de condicions que altres persones i això fa que no facin un ús habitual de l'espai.

«Els veïns ho veuen perquè surten al balcó».

3. **Espai de joc.** La mainada utilitza l'Espai Colors com un espai de joc (bàsicament els jocs són el pilla- pilla, la roda, el tobogan, gronxadors, la baldufa i el futbol).

Les ordenances municipals pel que fa a la prohibició del joc de pilota a les places són viscudes de forma contrària segons si la persona és gran o si són infants o famílies amb nens.

«És necessari que si es plantegen certes ordenances s'haurien de donar alternatives on la mainada pugui anar a jugar. No hi ha espais suficients».

«Ara està prohibit jugar a pilota. Veten els espais amb les ordenances municipals. Si fem això, on els posem als nens? No tenen diners ni lloc on anar. Crec que els patis oberts és una solució però si estan dinamitzats i controlats».

«Cal tenir en compte que amb la crisi la gent està més alterada i sensible i que els nens continuen amb el joc».

«Jugo al carrer a pilota o a passar-la amb els peus».

«Juguem amb les amigues i a bicicleta, patinar o a la botiga de la mare d'una amiga».

El joc al carrer i a l'Espai Colors és percebut de forma diferent pels veïns en relació amb el trànsit de cotxes.

«Abans jugàvem al carrer però no hi havien els perills que hi ha ara, màxim el tren».

«Espai públic és un espai preparat per a cotxes i no per a persones. Els nens juguen on poden».

«Les famílies no ho veuen com perill però a Salt hi ha carreteres i és perillós, els nens passen, travessen sense vigilància. Hi ha accidents».

Alguns veïns tenen la percepció que els infants utilitzen els espais de l'Espai Colors de forma descontrolada i sense presència d'adults, recaient la responsabilitat de menors de quatre anys en infants d'edats primerenques.

«Moltes vegades crido l'atenció als nens, i els hi dic que vagin a jugar a la plaça Colors i no al passatge interior. Els nens insulten i falten al respecte als adults sense fer cas a res».

«Hi ha una tendència d'una part de la població, un percentatge significatiu almenys, de deixar sols a nens d'entre vuit i dotze anys. I a germans de set i vuit anys fer-se càrrec de nens de cinc anys. Fruit d'una cultura diferent. El nen supervisa. S'autogestiona. En el lloc d'origen el carrer no és tan perillós i aquí fan el que fan allà. No tenen en compte que aquí viuen en un altre context».

«La família cristiana dins de la cultura africana és diferent de la musulmana, ja que en la musulmana els nens més grans han de cuidar els menors; creixen amb aquesta responsabilitat però no deixen de ser nens; en un moment els nens es poden despistar i al tornar a la realitat pot passar qualssevol cosa».

Els veïns senten que els jocs que utilitzen els infants a la plaça dels Colors no s'adeqüen a l'estructura de la mateixa (plaça oberta propera a la carretera), la qual cosa origina situacions de perill, tant per als mateixos infants com per a altres persones:

«El grup de nens juguen a futbol dins la plaça tot el dia i part de la nit. És perillós perquè la pilota s'escapa al carrer i ells creuen sense mirar. Més d'un cop han estat a punt d'atropellar-los».

«La plaça dels Colors no està tancada i és perillosa».

«També preocupa la seguretat viària especialment a la carretera Països Catalans».

Pel que fa a la seva capacitat com a espai de joc, la visió generalitzada és negativa:

«Quan no hi ha escola jugo al carrer, però sobretot vaig al parc Monar. M'agrada més que Colors perquè és més gran. Hi vaig amb una amiga».

«A la plaça dels Colors no anem perquè ens ofega, és una plaça que ofega ràpidament, hi ha la carretera i els gronxadors són limitats».

PART IV: CONCLUSIONS I PROPOSTES

1. CONCLUSIONS

En general i com a resultat de les observacions fetes, podem afirmar que l'Espai Colors és un espai que respon a una situació de coexistència pel que fa a l'ús dels carrers i places. Així doncs, les tensions que apareixen, de manera quotidiana o puntual, tenen a veure amb un seguit de qüestions a superar al voltant de la convivència, que es donen en el conjunt del municipi sobre les relacions que s'estableixen entre els diferents col·lectius i grups, les seves pràctiques espacials i les seves condicions socials de vida.

A continuació exposem les conclusions en forma de pregunta resposta en les que analitzem les dinàmiques en relació a la construcció de la convivència a l'Espai Colors en relació a diferents aspectes.

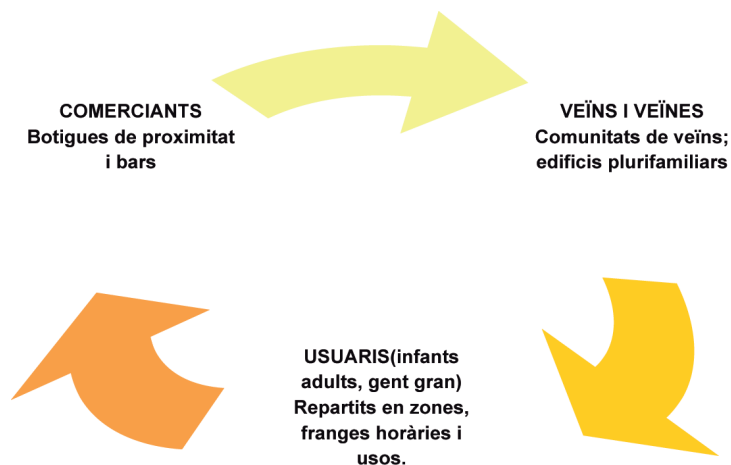
1. Constitueix l'Espai Colors un espai de convivència?

Les observacions realitzades a l'espai així com l'anàlisi de les diferents percepcions del veïnatge on es tenia present les dinàmiques relacionals que es generen en aquest espai com el usos que es realitzen, ens permetia considerar que l'espai, per si sol, no esdevé un espai de convivència entre grups, segons la categoria establerta pel projecte.

Els usos que realitzen els diferents col·lectius així com la seva situació fragmentada a l'espai, la repartició horària del mateix, les activitats que s'hi realitzen i les tensions que es produeixen derivades d'aquests usos (jocs de pilota, sorolls a altes hores de la nit...) donen una imatge de coexistència a l'espai (amb el que té de positiu per la manca de conflictes rellevants i tensions explícites).

Per tant, a l'Espai Colors identifiquem tres actors que pel seu rol dins de l'Espai tenen necessitats i interessos diferenciats; amb interaccions puntuals (en el temps i espai) entre ells i amb certs grau de tensió que dificulta aquesta convivència.

Així doncs, per dur a terme la intervenció a l'espai, s'haurà de tenir present aquests rols i necessitats diferents en relació a aquest espai:

2. Quines són les actituds d'acceptació, inclusió i reconeixement?

Les actituds que trobem més generalitzades en l'Espai Colors estan relacionades, no tant amb el rebuig, ja que no s'observen manifestacions explícites en aquest sentit (tot i que si que se'n poden trobar d'implícites) però sí de certa exclusió mútua i d'escassos moments i circumstàncies de reconeixement de l'altre, en ambdós sentits. Això es manifesta en diverses de les opinions i visions recollides i es constata en l'ús de l'espai. El cas dels comerços requereix una menció a part, ja que hi ha comerços que (pel tipus d'activitat que realitzen, la tipologia d'usuaris, o la imatge o sensació que transmeten) esdevenen espais de trobada més transversals, mentre que d'altres són usats pels ciutadans en funció d'un factor d'origen o identificació grupal. D'acord amb el concepte de coexistència hi ha una tolerància vers l'altre des de la distància i la diferència.

3. La participació de persones i grups culturalment diferenciats ha generat noves relacions, i la superació de prejudicis i estereotips?

La Plaça Colors és un espai urbà extraordinàriament jove (es va inaugurar l'any 2010) i per tant, encara no ha estat incorporada, ni per la ciutadania ni per l'Administració, com un lloc a tenir en compte per a la realització d'activitats durant la vida festiva, lúdica i associativa del municipi, realitzant-se escasses activitats de caire públic que la dotin de contingut positiu i de construcció de convivència. La plaça i el conjunt de l'espai no afavoreix que la gent que es trobi en moments i activitats conjunts.

Tot i que Salt disposa d'un molt considerable entramat d'entitats, aquestes no esdevenen un veritable motor que generi prou relacions entre col·lectius i persones diverses. De fet el nivell de participació de persones a les entitats properes a l'Espai Colors és molt baix; circumstància que debilita la xarxa social, tenint en compte la capacitat que les associacions i les persones mobilitzades tenen per la trobada ciutadana. En aquest sentit, es perd una oportunitat de generar espais de relació entre persones que normalment no ho fan entre si, i per tant de reconeixement de l'altre, la qual cosa pot afavorir la superació de certs prejudicis i estereotips que existeixen vers certs col·lectius a l'Espai Colors.

4. Correspondència de l'Espai Colors als interessos i les necessitats dels veïns.

Barri Centre i Espai Colors mostra una alta densitat de població i durant els darrers processos urbanístics ha tingut una alta concentració d'habitatges amb escassos espais públics (places, zones verdes). Alhora, l'existència de pisos amb alta ocupació, fa que l'espai esdevingui l'alternativa i quelcom complementari. Si bé és cert que per a la creació de la plaça Colors es va comptar amb un alt percentatge de participació dels veïns i persones properes a l'Espai, el procés no va anar acompanyat posteriorment d'un pla d'actuacions específic que fomentés, a partir de les iniciatives ciutadanes recollides des del punt de vista preventiu, i reforcessin la convivència i permetessin la interrelació entre persones. Així doncs, l'Espai s'ha configurat realitzant una consulta dels veïns pel que fa al disseny del mobiliari urbà i la seva distribució a l'espai per una banda i de com les persones podrien utilitzar-lo, però la intervenció va ser purament urbanística i no varen ser vinculants les de caire social, amb la qual cosa els diferents interessos i necessitats no han comptat amb propostes que hi donessin resposta.

La percepció del risc sobre la situació que viuen els infants es manifesta envers la seguretat, la salut i l'autonomia dels nens. L'espai Colors no està preparat urbanísticament pels usos que els infants i diferents grups en fan actualment. Els nens viuen els carrers i places com un espai de joc i de circulació. El desplaçament segur i autònom al carrer per part dels infants cobra especial rellevància, i per això trobem un nombre significatiu d'opinions que aborden temes relacionats amb la mobilitat, tant en temps de lleure com en l'accés als centres escolars i altres dispositius adreçats a la infància. La raó principal és la presència significativa de nens i nenes sols, menors de vuit anys, al carrer sense l'acompanyament d'adults.

Així doncs, les pors dels adults mostren el carrer com un lloc inadequat o perillós per a la infància i, de l'altra, els menors són vistos socialment com a mancats d'atenció adequada i amb necessitats socials.

5. Es reconeix d'alguna manera l'altre com a pertanyent a la comunitat?

Pel que fa al sentiment de pertinença de la comunitat hi juguen un paper fonamental diversos elements identitaris. El reconeixement de l'altre com a membre de la mateixa comunitat no es manifesta ja que, si bé és cert que totes les persones es consideren de Salt, existeixen encara la separació entre grups, el «nosaltres» versus «ells» on el ells serien les persones d'origen estranger. La pertinença a la zona centre i a l'Espai Colors no està consolidat, donades les febles interrelacions positives que s'hi donen entre col·lectius i a la poca identitat i apropiació vers l'espai físic degut a l'alta mobilitat de la població registrada.

6. Quin tipus de comunicació es produeix entre els diferents actors de l'espai?

Pel que fa a aspectes comunicatius en els actors presents a l'Espai Colors, s'ha detectat en les diferents audicions i moments de treball de camp a la zona, com hi ha persones amb greus dificultats de comunicació en quant a competències lingüístiques, tant pel que fa a comerços, comunitats de veïns i persones presents a la plaça. Aquest fet dificulta enormement la relació entre persones al no tenir un codi comú de comunicació, posant de rellevància la importància de persones que puguin fer la funció de pont de comunicació per abordar, tant situacions a superar, com generar propostes proactives.

Les actituds, comportaments i relacions expressen de manera implícita respecte individual envers l'altre, especialment quan hi ha algun tipus de coneixença. Això no obstant, es parla de l'altre però no es parla amb l'altre. Les noves llengües i possibilitats de comunicació, les noves maneres d'utilitzar l'espai públic, dificulta poder compartir moments, espais i valors que fomentin la interacció i l'intercanvi i per tant afavoreixin la cohesió social, almenys entre grups i col·lectius diversos. Existeixen diferents valors i diverses maneres de concebre com utilitzar l'espai que no faciliten el poder compartir-lo.

7. Quins valors s'expressen com a importants de forma explícita o implícita (solidaritat, hospitalitat, respecte, etc.)?

Les actituds, comportaments i relacions expressen de manera implícita solidaritat i respecte individual envers l'altre. A l'Espai Colors no es pot afirmar que aquests valors siguin inexistents, però en tot cas les condicions del mateix espai, i les diferents maneres d'usar-lo que s'han descrit, no sempre permeten que es fomentin relacions socials positives i de qualitat que facilitin compartir i entendre les noves llengües i usos lingüístics, les noves maneres d'utilitzar l'espai públic ni les maneres d'entendre les relacions comunitàries que s'hi originen. No es visualitzen per tant, moments, espais i valors que fomentin la interacció i l'intercanvi que afavoreixin la cohesió social, almenys no entre grups i col·lectius diversos. Existeixen diferents valors i diverses maneres de concebre com utilitzar l'espai que no faciliten el poder compartir-lo.

Coexisteix aquesta realitat amb una insuficient oferta extraescolar assequible i que es correspongui a la realitat socioeconòmica que viuen les famílies de Salt i en especial atenció al Barri Centre. En aquest sentit, moltes demandes giren entorn a l'accés a l'oferta fora de l'horari escolar. En tot cas, també s'apunta un factor econòmic i de classe el fer més o menys ús del carrer.

2. ABSTRACT DE LES CONCLUSIONS

Usos de l'Espai Colors: l'urbanisme

- Barri Centre i Espai Colors hiperurbanitzat amb escassos espais públics.
 - Ús intensiu dels espais. Desplaçament i substitució de grups a l'espai.
 - Espai Colors inadequat als usos i grups actuals.
- Pisos amb alta ocupació.
 - Ús de l'Espai Colors com a espai alternatiu.
 - Ús de l'Espai Colors com a espai complementari.

Relacions a l'Espai Colors: Les persones.

- Molt alta densitat de població.
— Amb espais públics hiperutilitzats. Espai Colors.
- Alta mobilitat de persones. Altes i baixes de padró.
— Debilitament de xarxes socials i relacions de confiança en espais i moments comuns.
- Molt alta natalitat darrers cinc anys.
— Espai Colors com a espai infantil. Manca d'alternatives.
- Gran col·lectiu de joves.
— Ús alternatiu de l'espai.
- Presència important de gent gran.
— Lligams comunitaris febles. Pèrdua de xarxa de proximitat.

Coexistència a l'Espai Colors

- L'Espai Colors: un espai de coexistència:
— Tres actors amb necessitats i interessos diferenciats: comerciants, veïns i usuaris/vianants.
- Actituds d'acceptació, inclusió i reconeixement:
— Actituds d'exclusió mútua i escassos moments de reconeixement de l'altre.
- Generació de noves relacions i superació de prejudicis i estereotips:
— Falta d'activitats pròpies a l'Espai Colors o durant la vida festiva, lúdica i associativa del municipi.
— Manca de teixit associatiu que dinamitzi la vida a l'espai.
- L'Espai Colors i els interessos/necessitats dels veïns:
— El procés urbanístic no va anar acompanyat d'un pla d'actuacions socials i de convivència que ajudessin a la interrelació entre persones.
- Reconeixement de l'altre:
— Feblesa de la pertinença i la relació veïnal a la zona centre i a l'Espai Colors.
- Comunicació entre els diferents actors de l'espai:
— Dificultats de comunicació en quant a competències lingüístiques, que dificulta enormement la relació entre persones.
- Valors expressats a l'espai de forma explícita o implícita:
— Les dinàmiques actuals d'usos de l'espai no permeten que es fomentin relacions socials positives i de qualitat.

3. PROPOSTES INICIALS

Les propostes que aquí plantegem són totalment obertes, unes primeres línies –fonamentades en l'anàlisi de la situació de la convivència i les relacions ciutadanes que s'hi donen i de les possibles respostes tècniques a desplegar- que poden ajudar a orientar el treball compartit del conjunt dels actors de la comunitat implicats en l'atenció a la infància i la família a l'espai públic i especialment a l'Espai Colors.

Sota l'objectiu genèric de: Fomentar la participació de la xarxa ciutadana com un primer element de millora de les relacions i de regulació dels usos en positiu, plantegem treballar per millorar:

- El sentiment d'apropiació de l'espai públic amb un ús compartit per part de la ciutadania (veïns, usuaris, comerciants)
- La relació entres els usuaris de l'espai (infants, gent gran, dones, adults) que generen cert conflicte.

Les propostes que plantegem són a tres nivells, i sota cadascú hi poden haver diverses actuacions:

1. Procés facilitador entre els diferents col·lectius.
2. Actuacions des de dispositius tècnics que incloguin la inclusió i la participació activa de la ciutadania.
3. Activitats pròpies de la zona generades i liderades des de la ciutadania.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

AJUNTAMENT DE SALT. *Pla de Ciutadania de Salt (2011-2015)*. Salt: Ajuntament de Salt, 2011.

ÀREA DE JOVENTUT DE L'AJUNTAMENT DE SALT. *Pla Local de Joventut Salt 2012-2015* [en línia], 2012. <<http://www.viladesalt.cat/contingut/4767.pdf>> [Consulta: 08.02.2013]

ASS. INVESTIGACIONS SOCIAL AXON. *Mirades sobre el present i el futur dels Joves nouvinguts a la Ciutat de Salt* [en línia], 2011. <<http://www.slideshare.net/Socialaxon/joves-de-salt>> [Consulta: 04.02.2013]

CÀRITAS SALT. *Projecte Comunitats*. Salt: Càritas Salt, 2008.

CONSORCI DE BENESTAR SOCIAL GIRONÉS-SALT. *Situació d'exclusió social a Salt. Factors i perfils. Mapa de vulnerabilitats socials*. Pla d'Inclusió Social Salt Endavant, 2010.

Dades de l'Àrea d'Integració i Convivència. Ajuntament de Salt [manuscrit], 2013.

GIMENEZ, C. *Convivència: conceptualización y sugerencia para la praxis*. Puntos de vista, Cuadernos del Observatorio de las Migraciones y de la Convivencia Intercultural de la Ciudad de Madrid. Madrid: Ayuntamiento de Madrid, 2005.

Obra Social «la Caixa». *Enquesta 2010 sobre Convivència Intercultural en l'àmbit local: Salt*. Obra Social «la Caixa», 2010.

Mapa de Recursos Inclusius Gironès-Salt [en línia] <<http://maparecursos.cbs.cat/>> [Consulta: 26.01.2013]

NEÒPOLIS C.S. *Jornades de treball col·laboratiu per a la inclusió social a Salt «Junts x multiplicar»*. Informe executiu. [en línia], 2010. <<http://www.viladesalt.cat/contingut/3172.pdf>> [Consulta: 24.02.2013]

PLA D'INCLUSIÓ SOCIAL DE SALT. *Mapa de recursos inclusius de Salt 2010*. Pla d'Inclusió Social de Salt. Oficina tècnica [en línia], 2010. <<http://bit.ly/WjafyW>> [Consulta: 12.12.2012]

PLA LOCAL DE FORMACIÓ DE SALT. *Salt?... Parlem-ne. Una aproximació a la realitat saltenca per projectar el futur. Conclusions de l'estudi: 100 apunts de la realitat de Salt* [en línia], 2004. <http://bibgirona.net/salt/col_local/buidats/dossier_salt_parlem.doc> [Consulta: 16.12.2012]

Més recursos i fonts:

Padró Municipal de Salt [en línia] <<http://www.viladesalt.cat>>

Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) [en línia] <<http://www.idescat.cat>>

Sistema d'Informació Socioeconòmica Local (XIFRA) [en línia] <http://www.ddgi.cat/xifra/menu_ini.asp>

Instituto Nacional de Estadística (INE) [en línia] <<http://www.ine.es>>

Biblioteca IU Bohigas. Col·lecció Local [en línia] <http://bibgirona.net/salt/col_local/local.htm>

La Farga [en línia]. Casal de Jubilats <<http://www.revistalafarga.net>>

17190 Universalt [en línia] <<http://17190.org>>

ANNEX: OBSERVACIONS REALITZADES

Incloem una descripció resumida d'observacions realitzades a l'Espai Colors (període juliol – setembre 2012):

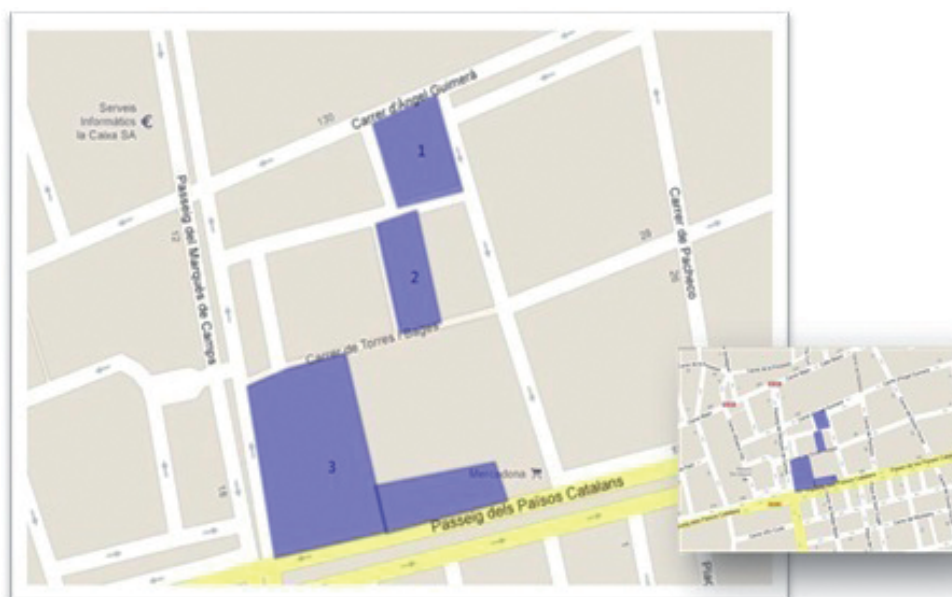
El **matí** és l'hora del dia en la que menys mainada s'hi pot trobar. El trànsit està gairebé monopolitzat per aquells que van i venen del mercat i aquells que transiten d'una banda a l'altra fent tota mena de gestions. A la plaça 1 (Plaça dels Colors) el sol dona molt fort a gairebé tota la plaça i la gent es concentra als bancs de l'espai 2 (Passatge Elisenda de Montcada) i 3 (Plaça del Mercat).

En el 2 la gran majoria de persones del col·lectiu subsaharià, que comparteixen l'espai amb els que transiten per anar o tornar del mercat (aquests són de múltiples col·lectius i no hi ha una lògica de continuïtat amb un en determinat). A la plaça 3 s'hi observa mainada jugant a futbol i als gronxadors. Són nens petits, que volten per la plaça i que interactuen entre ells i amb els adults que hi ha asseguts (tots, tant nens com adults són de col·lectius d'origen estranger).

De tant en tant entra i surt algun veí dels edificis que tanquen l'espai 2, on els locals estan gaire bé tots tancats. Només s'ha pogut observar 2 oberts de tant en tant, un com a magatzem de deixalles i un altre on hi ha un cotxe i serveix de garatge.

A la plaça 3 la gent (homes) se situa als bancs que hi ha a sota de l'arbreda, separant-se per col·lectius. De tant en tant van i venen d'altres que s'apropen i parlen, tot i que mai entre col·lectius. Alguna mare s'atura uns minuts al parc de la plaça 3 per a que el seu nen hi jugui, tot i que només durant un instants. Després reprenen el camí. Als bancs i als baixos de les façanes que hi ha entre la plaça 2 i 3 també s'hi seu gent (sempre hi ha ombra). Tothom està dividit també per col·lectius.

La neteja dels carrers es fa tres dies a la setmana, especialment en les voreres, però a l'interior de les places la brutícia (papers i plàstics) hi és present de forma molt contínua.

A la **tarda** (després de dinar) baixa el trànsit de persones, tot i així s'hi veu gent pels bancs seguint el model anterior. Es comença a veure més mainada, jugant sobre tot a la plaça 1 i 2, seguint els espais d'ombra. A la plaça 1, a mida que avança la tarda es veuen més nens i nenes, tots sense pares que els acompanyin (d'edats compreses entre 4 i 15 anys aproximadament).

A l'espai 2 existeixen grups de 4 i 5 dones d'origen subsaharià assegudes als bancs xerrant. És també el lloc escollit pels nens i nenes més grans (10 a 15 anys) per jugar a pilota. En aquest sentit s'observa conflicte amb alguns veïns ja que els nens juguen a prop de les portes d'accés als edificis i els impactes de la pilota a les façanes els molesten. A la plaça 3 no s'hi veu gaire gent, ja que la calor i el sol no la fan un indret agradable.

A la **nit** (a partir de les 21h i durant el Ramadà (de l'1 d'agost al 20 d'agost) el trànsit i ús dels espais és més baix. La zona 3 és més utilitzada per infants, que s'estan jugant a l'espai de gronxadors acompanyats per persones adultes. A la zona 2 hi ha poca concurrència, i esdevé bàsicament en un espai de pas.

Fora del Ramadà, l'ús de l'espai és més intensiu per persones d'origen marroquí. L'espai 1 està molt freqüentat per nens de famílies d'origen subsaharià que juguen a futbol. De tant en tant la pilota s'escapa a la carretera i els nens la van a buscar mirant si passen cotxes. Les nenes juguen a la zona dels gronxadors. En la majoria dels casos no hi ha adults que vigilin i el volum de veu dels nens provoca de vegades una certa sensació de soroll.

A l'espai 2 s'hi concentren dones del col·lectiu subsaharià (amb els seus fills/es petits) que fan tertúlia i mengen. A vegades comparteixen bancs i espais amb persones no estrangeres, tot i que no hi ha relació entre les parts. En diverses ocasions, s'observen nens jugant a pilota en aquest espai 2, com extensió de l'espai 1. Corren darrere de la pilota i de vegades la pilota impacta a les persianes dels baixos. Tal vegada també es perd per les cadires de la terrassa del bar adjacent.

Els carrers annexos hi ha petits grups d'adults (normalment marroquins) que xerren entre ells.

Així doncs, si ens centrem en els horaris i comportaments dels diferents col·lectius podem parlar de coexistència i no de convivència ja que a l'espai no s'observen interaccions positives.

En termes generals: els 3 espais tenen tres usos principals: 1) el trànsit, 2) el repòs i la reunió i 3) el joc:

- 1) La gent va i ve contínuament. Normalment ningú es saluda a menys que siguin del mateix col·lectiu (i ni molt menys sempre és així).
- 2) El col·lectiu que més presència té a les places 1 i 2 són els subsaharians, i a la plaça 3 comparteixen amb magrebins i alguns espanyols (gent gran). Totes les edats estan representades.
- 3) Els que juguen son els més petits, tant nois com noies. Trobem mainada fins als 14-15 anys a la plaça 1 i 2, tot i que la majoria en tenen menys. De tant en tant algun grupet d'adolescents es troben a la plaça esperant algú o parlant. Juguen a pilota.

Hi ha una notable diferència d'usos entre els mesos de calor i els mesos de fred. Durant l'hivern, hi ha molt menys activitat a l'Espai i la gent no s'ho està amb tanta freqüència com quan fa bon temps. A més, la foscor retreu a molt de sortir al carrer, tot i que cal dir que es mantenen les converses a l'aire lliure, les trobades i les anades i vingudes, tant habituals i quotidianes dels mesos de calor. Igualment, es pot destacar la diferència entre matí, tarda i nit, diferència però que està molt mediada per l'època de l'any, les obligacions escolars dels nens o les obligacions dels cultes religiosos. Cal destacar també que no s'han observat moments de tensió explícita o conflictes oberts.

Obra Social "la Caixa"